

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΤΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΔΟΧΟ ΠΟΝΤΙΩΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ-ΚΟΜΝΗΝΟΙ.,
ΑΘΗΝΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1943

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

Τῆς Διεύθυνσης Εὔλογα παράπονα	σελ. 105
Γ. Α. Μέγα Τὸ λαογραφικὸν ἔργον	> 106

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γ. Βαφειάδη Ἡ Δανείαχα	> 108
Π. Μελανοφρύδη Τὸ Κουντὲν	> 109

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ-ΓΛΩΣΣΑ

Θ. Ποῦ κρυβότανε	> 110
Γ. Τ. Παμπουκίη Νιώτικα ναυτικά τραγοῦδια	> 110
Ν. Κ. Σαββαντίδη Μοιρολόγι Σταυρί	> 112
(Δ. Κ. Π.) Σταυριώτη Δίστιχα Σταυρί	> 113
Παν. Χ. Εὐφραιμίδη Ὁ κύρ θωπέκης	> 115
Ξ. Ξενίτα Ἀνέκδοτα Τραπεζούντας	> 116
Τσιτενοῦ Ἀνέκδοτα Τσίτης	> 117
Γ. Ζερζελίδη > Ματσούκας	> 120
Χρ. Σαμαρτζή > Κεπέκκλησες	> 121
(Δ. Κ. Π.) Σταυριώτη Ἀνέκδοτα Σταυρί	> 122
Β. Π. Ὑψηλάντη > Χαλδίας (Ἀργυρόπολης)	> 123
Μ. Νυμφόπουλου Λαογραφικά Σάντας	> 125
Εὐκλ. Θρουμμουλόπουλου Ἀνέκδοτα Κοτυώρων	> 127
Ξ. Ξενίτα Ποντιακὴ μουσικὴ	> 129

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ἡλ. Τσιρικινίδη Ὁ τραβωδιάνον	> 130
-------------------------------	-------

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ

Τῆς Διεύθυνσης Προκήρυξη διαγωνισμού Ἐπιτροπῆς Ποντιακῶν μελετῶν. Χειμερινὴ πρόνοια	> 133
> Α. Μυρίδης. Γ. Κογκαλίδης. Κ. Μοσκῶφ	> 134
> Ἡ ὑπερτίμησις τοῦ περιοδικοῦ μας. Κρίσεις καὶ γνώμες γιὰ τὸ ἔργον μας. Πρωτοχρονιάτικη τελετὴ. Ποντιακὴ θεατρικὴ κίνησις. Τυπογραφικὲς ἀβλεψίαι στὸ 4 τεῦχος μας	> 136

ΕΙΚΟΝΑ

Μὲς στὸ κείμενο: Τὸ παρχάρι τῆς Δανείαχας	> 108
---	-------

Προφορὰ τῶν συμβατικῶν τοῦ ποντιακοῦ κειμένου.

α = (πολὺ ἀνοιχτὸ ε) φθόγγος ἀνάμεσα στὰ φωνήεντα ε καὶ α. ο = ὅπως τὸ γαλλικὸ eu. ζ = ὅπως τὸ γαλλικὸ j κ = ὅταν εἶναι μπροστὰ σὲ α, ε καὶ i, ὅπως τὸ γαλλικὸ q στὶς λέξεις quelle ἢ qui, δηλαδή με δασιά προφορὰ. Ὅταν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ α, ο καὶ ου, ὅπως τὸ γαλλικὸ c στὶς λέξεις carte, contre, coudre. ξ = ὅπως τὸ γαλλικὸ kch. π = τὸ δασὺ π, ὅπως τὸ γερμανικὸ p. δ = ὅπως τὸ γαλλικὸ ch. τ = τὸ δασὺ τ, ὅπως τὸ γερμανικὸ t. χ = ὅπως τὸ γαλλικὸ ch. ψ = ὅπως τὸ γαλλικὸ pch. γ = ὅπως στὴ συλλαβὴ γα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ i. κ = ὅπως τὸ γαλλικὸ g στὴ λέξη guette. π = ὅπως τὸ γαλλικὸ b. τ = ὅπως τὸ γαλλικὸ d. χ = τραχιά προφορὰ ὅπως στὸ ἄχ, ἔστω κι ἂν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ i. Ἡ ρηματικὴ κατάληξις -αύ', -εὐ' προφέρεται ἀβ, ἐβ καὶ ὄχι ἀφ, ἐφ. Τὸ ἄτονο i σὲ νεοελληνικὸ δίφθογγο προφέρεται ἂν ἡμίφωνο λ.χ. ξάι, ναίλοι, ἐφτάει, κρούει. Τὸ i σὲ τούρκικες λέξεις προφέρεται βαθύ, ἀνάμεσα στὸ φθόγγο i καὶ ου.

Σημείωσις. Τὰ παραπάνω συμβατικὰ γράμματα γιὰ τὴν ἀπόδοσις τῆς προφορᾶς, γιὰ τεχνικοὺς λόγους, δὲν μπόρουν νὰ παρουσιάσουν ὁμοιομορφία. Ἡ ἔλλειψις αὐτῆ θὰ τακτοποιηθεῖ μόνις τὸ ἐπιτρέψουν οἱ περιστάσεις. Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον τὰ συμβατικὰ γράμματα ἀποδίδονται μόνον μὲ στοιχεῖα τῶν 10.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ - ΚΟΜΗΝΗΟΙ,,

ΧΡΟΝΟΣ Α' ΤΕΥΧΟΣ 5-6. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1944
ΓΡΑΦΕΙΑ, ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 4 - ΤΗΛ. 29.193

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ, ΑΓΓΕΛΙΕΣ, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ
ἀπευθύνονται στὸ Διευθυντὴ τοῦ περιοδικοῦ, Μενάνδρου 4, Ἀθήνα. ΑΥΤΟΥ ΔΡΑΧ. 50.000

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΕΞΕΝ. Κ. ΑΚΟΓΛΟΥΣ
(ΕΞΕΝΟΣ ΞΕΝΙΤΑΣ)
ΤΑΜΙΑΣ
ΑΔΚ. ΚΟΓΚΑΛΙΔΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
ΝΙΚ. ΑΠΑΤΣΙΔΗΣ

ΕΥΛΟΓΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ

Ἐφορμὴ σὲ τοῦτες τίς γραμμὲς μᾶς ἔδωκε κυρίως μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ συμπατριώτη μας κ. Κ. Φ. Σαββίδη, στὸν ὁποῖον ἀπαντήσαμε μὲ λίγα λόγια ἀπὸ τὴ στήλη τῆς ἀλληλογραφίας στὸ προηγούμενὸ μας φύλλο.

Εἶναι φυσικὸ—καὶ πολὺ ἐνθαρρυντικὸ γιὰ μᾶς—τὸ ν' ἀποζητοῦν καὶ νὰ θέλουν οἱ συμπατριῶτες μας νὰ βλέπουν στὶς στήλες τοῦ περιοδικοῦ τους καὶ κάτι μὲ τὸ τοπικὸ χρῶμα καὶ τὸ πιστὸ γλωσσικὸ τους ἰδίωμα, ποῦ νὰ τοὺς θυμίζει τὴ νοσταλγημένη ζωὴ τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τους.

Τὸ γράμμα ποῦ μνημονέψαμε δὲν εἶναι τὸ μόνον ποῦ λάβαμε μὲ τὸ γνωστὸ ἐπίμαχο περιεχόμενον. Ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἐπιστολές, ἀκόμη καὶ προφορικὰ παράπονα διατυπώθηκαν τόσο σ' ἐμᾶς ὅσο καὶ σὲ συνεργάτες καὶ φίλους. Ἐπαναλαμβάνομε πὼς αὐτὸ μᾶς ἐνθαρρύνει στὸ ἔργον μας καὶ μᾶς γεμίζει χαρὰ. Γιατὶ ἄσχετα μὲ τὸ ἐξώφθαλμο ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν μας, ποῦ μαρτυράει, θὰ δημιουργήσῃ ἔτσι—ἔχομε κιόλας τίς πρώτες τῆς εὐεργετικῆς ἐκδηλώσεως—τὴν εὐγενικὴ ἄμιλλα, τὸ στερεὸ βάθρον καὶ τὸν κινητήριον μοχλόν, ποῦ ἐγγυᾶται καὶ ὑπόσχεται πολλὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τοῦ περιοδικοῦ μας. Μόνον θὰ πρέπει ἀπὸ τίς συζητήσεις, ποῦ γεννοῦν παρόμοια ἐνδιαφέροντα, νὰ βγαίνει κάθε φορὰ τὸ λογικὸ συμπέρασμα καὶ τὸ καρποφόρον διδάγμα, γιὰ τὸν καλύτερον τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον θὰ μπορέσει νὰ

ἰκανοποιηθοῦν τὰ παράπονα καὶ ταυτόχρονα νὰ προκύψει τὸ ἐπιδιωκόμενον ὠφέλιμον ἔργον.

Ἡ ἀπάντησή μας, ποῦ ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ, χαράζει ἕνα δρόμον εἶναι ὁ δρόμος ἀπὸ τὰ κάτω. Ὅμως δὲν εἶναι ὁ μόνος καὶ ἴσως ὄχι καὶ ὁ καλύτερος. Ἐχομε καὶ τὸ δρόμον ἀπὸ τὰ πάνω: Οἱ ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ Πόντου ἐπιστήμονες, κυρίως, οἱ ἐκπαιδευτικοί, μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῶν εὐτόρων συμπολιτῶν καὶ συγχωριανῶν τους, θὰ μποροῦσαν νὰ λάβουν τὴ φροντίδα γιὰ τὴν συναγωγὴ τῶν λαογραφικῶν θησαυρῶν τῆς γενετιέρας τους. Καὶ οἱ Κοινοτῆτες ἀκόμη, ποῦ ἔχουν πληθυσμοὺς ποντιακοὺς, θὰ μποροῦσαν νὰ κάμουν τὸ ἴδιο, χρησιμοποιώντας τοὺς Πόντιους δασκάλους (1). Παρόμοιες πρωτοβουλίες ἔχουν ἤδη σημειωθεῖ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦταν ἂν αὐτὸ γινότανε πιὸ πλατύτερα, ἂν αὐτὸ λάβαινε ἔκτασις ἐνὸς παμποντιακοῦ συναγεμίου. Τότε δὲ θὰ παύανε ἀπλῶς τὰ εὐλογα παράπονα ποῦ μᾶς διατυπώθηκαν. Θὰ κατοχυρώναμε καὶ τὴ θέσιν μας καὶ τίς ἱστορικὲς μας εὐθύνες ἀπέναντι στοὺς ἀπογόνους μας, ἀπέναντι στὸ ἔθνος, ἀπέναντι στὴν ἐπιστήμη.

(1) Κάνομε τὴ σύστασις στοὺς δασκάλους μας νὰ μελετήσουν τὴ διατριβὴν τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας κ. Γ. Μέγα «Ἡ Κρητικὴ Λαογραφία καὶ ἡ συμβολὴ τῶν διδασκάλων εἰς αὐτήν», τὴ δημοσιευμένην ἐν τῇ «Ἐπετηρίδι» Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν, τόμος Α, σελ. 461-483.

ΤΟ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

ΤΟΥ Κ. Γ. Α. ΜΕΓΡΑ

Κριτικός έκ των δοκιμωτέρων της πνευματικής μας κινήσεως, κρίνων εις την «Πρωίαν» της 21 Ιανουαρίου 1944 πλουσιωτάτην λαογραφικὴν συλλογὴν ἐκ Σκόρου, ἐκδοθεῖσαν πρὸ ὀλίγου καιροῦ ὑπὸ τῆς κ. Ν. Πέρδικα, ἐξέφραζεν ἀπροκάλυπτα τὴν ἀπορίαν του «Ποῖον ἀρά γε εἶναι τὸ κίνητρο πού ὠθεῖ ἓνα ἄτομο ἐλεύθερο, πού δὲν εἶναι ὑπάλληλος ἐνὸς κρατικοῦ ἀρμοδίου ὀργανισμοῦ, ν' ἀναλάβῃ θεληματικὰ αὐτὴ τὴν ἐργασία;» Καὶ παρακάτω: «Πῶς εἶναι δυνατό, λέγει, ν' ἀποφασίξῃ κανένας ν' ἀφιερῶσιν χρόνια τῆς ζωῆς του, γιὰ νὰ παρουσιάσῃ ἓνα βιβλίον, μέσα στὸ ὅποιο δὲν ἐστάλαξε καμμιά προσωπικὴ του ἐκμυστήρευση, τίποτε καθαρὰ δικό του;»

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ἐτέθη ἀπὸ τῆς στήλης ἐφημερίδος τὸ ζήτημα τῆς συνεργασίας τῶν λογίων μας εἰς τὸ ἔργον ἐνὸς κρατικοῦ ὀργανισμοῦ, ἐν προκειμένῳ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου. Δι' αὐτὸ ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἔδω καὶ ἐκθέσω τὸ ζήτημα αὐτὸ εὐρύτερον, ἐπειδὴ τοῦτο, ὡς νομίζω, ἐνδιαφέρει καὶ τοὺς ἀναγνώστας καὶ συνεργάτας τῶν «Χρονικῶν τοῦ Πόντου», πού ἔθεσαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σκοπῶν τῶν τῆν λαογραφικῶν ἔρευναν ἐνὸς τμήματος πολυφιλήτου τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος, πού ζῆ τῶρα καὶ ἐδράζεται εἰς τὰς ψυχὰς μόνον καὶ τὰς καρδίας τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Ποντίων.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἰδρύθη τὸ 1918 ὑπὸ τοῦ Κράτους πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως περισυλλέξῃ καὶ διασώσῃ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τὰ ἀνεκτίμητα ψυχικὰ κειμήλια τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν κληρονομίας, τὰ μνημεῖα τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἐπιμεληθῆ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκδόσεως αὐτῶν.

Εἶναι φανερόν, ὅτι ἔργον τόσο γενικόν, ὡς εἶναι ἡ λαογραφικὴ ἐξερεύνησις ὄλων τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ μὲ τὰς μεμονωμένας προσπάθειάς μιᾶς κεντρικῆς ὑπηρεσίας. Χρειαζέται ἀπαραιτήτως ἡ συμβολὴ ὄλων ἐκείνων, πού ζοῦν εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν λαόν, πού ἠξεύρουσαν νὰ ἐννοοῦν τοὺς πόθους καὶ τὰς σκέψεις του, διὰ ν' ἀπαρτίσθῃ πλήρως καὶ σαφῆς ἡ εἰκὼν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ψυχικοῦ βίου τοῦ λαοῦ εἰς ὅλα τὰ τμήματα τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν λαόν, ἡ ἐφείσις καὶ ὁ πόθος διὰ τὴν καλύτεραν, τὴν πλήρη του γνωριμίαν, μίαν γνωριμίαν μὲ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν μας, εἶναι τὸ μεγαλύτερον κίνητρον εἰς αὐτοῦ τοῦ εἰδους τὴν ἐργασίαν. Ἐνας Βαλαβάνης καὶ ἓνας Μελανοφρύδης ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν κα-

ταγραφὴν τῶν μνημείων τῆς γλώσσης καὶ τοῦ βίου τοῦ ποντιακοῦ λαοῦ, χωρὶς νὰ εἶναι ὑπάλληλοι κανενὸς ὀργανισμοῦ, χωρὶς νὰ διαταχθῶν ἀπὸ κανένα ἀρμοδίον. Τοὺς ὠθησεν εἰς τοῦτο μία βαθύτερα ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, ἐπειδὴ εἰς τοὺς λόγους καὶ τὴν ἐκφράσιν τοῦ λαοῦ ἐνοιῶσαν νὰ ὀμιλῆ ὁ ἴδιος ἑαυτὸς των, ἐπειδὴ εἰς τὰς ἐκφάνσεις τῆς λαϊκῆς ψυχῆς εὕρισκαν τὸ μέσον νὰ γνωρίσουν τὸ βαθύτερον, τὸ ἐσωτερικόν των εἶναι. Ποῖαν λοιπὸν ἐκμυστήρουν βαθεύσαν καὶ ἀληθινωτέραν θὰ ἔμπορουσαν «νὰ σταλάξῃ» ἓνα ἄτομον εἰς ἓνα του βιβλίον ἀπὸ τίς μυστικὰς φωνάς, πού νοιῶται νὰ βγαίνουσιν σάν ἀπὸ χίλια στόματα καὶ ν' ἀπηχοῦν τοὺς πόθους καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τῆς ἰδικῆς του ψυχῆς; Καὶ ποῖον κίνητρον πνευματικώτερον δι' ἓνα λόγιον ἀπὸ τὸ νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν γνώσιν καὶ κατανόησιν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὅποιον καὶ ὁ ἴδιος ἀνήκει; «Ἄν τῷ ὄντι «μεταξὺ ὄλων τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τοῦτου, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἢ πλέον ἐπαξία σπουδῆς», τότε καμψὰ ἀμοιβὴ δὲν εἶναι καλύτερα δι' ἓνα πνευματικὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν, πού δίδει τὸ πλησίασμα πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ λαοῦ, ἡ ἐξιχνίασις τοῦ μυστηρίου πού κρύβεται εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του. Φυσικὰ μόνον ὅποιοι ἦλθεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὸν λαόν, ὅποιοι ἐγνώρισαν ἀπὸ κοντὰ τὸν λιτὸν καὶ ἀπείριτον καὶ κατακάθαρον τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον ὁ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ ἐκφράζει τὴν σκέψιν καὶ ἀποτυπώνει τὸ αἰσθηματὸν του, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐννοῆ καὶ τὴν χαρὰν καὶ ἰκανοποίησιν, πού δίδει ἡ ἀσχολία καὶ ἡ ἀναστροφή μὲ τὸν λαόν.

Γενικῶς ἀναγνωρίζεται σήμερον, ὅτι ὁ Ν. Γ. Πολίτης μὲ τὰς λαογραφικὰς μελέτας του δὲν ἐθεμελίωσε μόνον τὴν λαογραφικὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσεν, ὅπως ἡ πνευματικὴ κίνησις τοῦ τόπου εὐρῆ τὸν ὁρθὸν δρόμον πρὸς μίαν ἀληθινὰ ἐθνικὴν ἀποστολήν. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι χωρὶς τὴν ὀμόθυμον συνεργασίαν ὄλων ἐκείνων πού ἀπὸ τὰ ἄκρα τοῦ ἑλληνισμοῦ τοῦ ἔστελλον «θεληματικὰ» τὰς συλλογὰς των, τὸ προῖον τοῦ μόχθου των, αἱ μελέται του δὲν θὰ ἔμπορουσαν νὰ εὐδωθοῦν. Ἐπειτα ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον ἐνὸς ἀνδρός, ὅσονδὴποτε μέγας καὶ ἄν εἶναι, δὲν ἔμπορεῖ νὰ περιλάβῃ εἰς ὄλην τὴν ἔκτασιν καὶ πολυμέρειάν τῆς τῆν ζωῆν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις ἐνὸς ὀλοκληροῦ λαοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Πολίτου δὲν ἐσταμάτησε· συνεχίζεται εἰς τὸ Λαογρα-

φικὸν Ἀρχεῖον, ἐπάνω εἰς τὰς βάσεις, πού ἐκείνος ἔθεσε διὰ τὴν θεμελίωσιν μιᾶς ἐθνικῆς ἐπιστήμης, πού θὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις καὶ ὀδηγὸς διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς γνησοῦ λαϊκοῦ, νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Δι' αὐτὸ ὑπηρεσία πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ὑπηρεσία πρὸς τὸν λαόν πουθενά ἄλλοῦ δὲν συνδυάζονται τόσο ἀρμονικὰ, ὅσον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς Λαογραφίας. Καὶ περισσότερον ἀπὸ σπουδῆποτε ἄλλοῦ ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς σημαίνει ὑπηρεσίαν πρὸς τὸ μέλλον τοῦ λαοῦ μας.

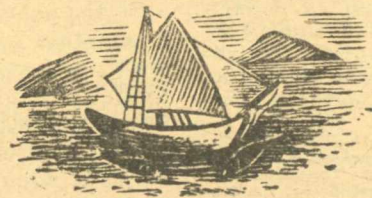
Εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν λογίων, προπάντων τῶν δημοδιδασκάλων μας, στηρίζεται καὶ σήμερον τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, διὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ κύριον ἔργον του, τὴν περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν τῶν λαογραφικῶν θησαυρῶν τῆς χώρας. Καὶ εἶναι τοῦτο εὐνόητον. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ εἶναι παρόντες εἰς πᾶσαν τὰς γωνίας τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος καὶ κανεὶς δὲν εἶναι τόσο συνδεδεμένος μὲ τὸν λαόν, ὅσον αὐτοί. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ προέρχονται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ καὶ καθ' ἡμέραν ἀναστρέφονται μὲ τὸν λαόν δι' αὐτὸ καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ περισυλλέξουν τὸν λαογραφικὸν θησαυρὸν, πού ἀποκαλύπτεται εἰς τὰ ὄμματά των, φθάνει νὰ ἠξεύρουσαν νὰ τὸν ἐκτιμοῦν. Ἡ διάσωσις αὐτοῦ εἶναι ὑπηρεσία ἐθνικὴ καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν ἀπεκδέχεται ἀπὸ τοὺς διδασκάλους, ὡς καὶ ἀπὸ τοὺς λογίους τοῦ ἔθνους, ἡ ἐπιστήμη μαζί καὶ ἡ Πατρίς.

Ἄλλ' ἂν διὰ τὰ ἄλλα τμήματα τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἡ προθεσμία διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν μνημείων τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ δύναται ἴσως νὰ παραταθῆ, ἡ ἐργασία ὅμως διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς Λαογραφίας τοῦ Πόντου, ὡς καὶ τῆς Καππαδοκίας καὶ τῆς λοιπῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Θράκης, δὲν ἐπιδέχεται καμψὰ ἀναβολήν. Ἡ ἐκρίζωσις τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὰς προαιωνίας ἐστίας του καὶ ἡ διασπορὰ καὶ ἀνάμειξις του μὲ τοὺς κατοίκους ἄλλων ἑλληνι-

κῶν χωρῶν θὰ ἐπιφέρουν σὺν τῷ χρόνῳ — καὶ ὄχι εἰς πολὺ μακρυνὴν ἐποχὴν — τὴν πλήρη του ἀφομοίωσιν καὶ τὴν ἐξαλλοίωσιν τῶν ἰδιαζόντων χαρακτηριστικῶν τῆς γλώσσης καὶ τῆς ζωῆς του. Δι' αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς λαογραφικῆς ἐρεύνης μεταξὺ τῶν Ποντίων, τῶν Καππαδόκων καὶ τῶν ἄλλων Μικρασιατῶν Ἑλλήνων, ὡς καὶ τῶν Θρασκῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπισπευσθῆ καὶ νὰ συνεχισθῆ, διεξαγόμενον μὲ μέθοδον καὶ σύστημα ἀπὸ Ἐταιρείας καὶ σωματεῖα πατριωτικά, ἐφ' ὅσον εἶναι ἡ κόμη καιρός. Διότι κάθε παρερχομένη ἡμέρα καὶ ἕνεκα τῆς συντελουμένης ἀφομοίωσεως τῶν προσφύγων καὶ ἕνεκα τῶν νεωτέρων τεχνικῶν καὶ πολιτιστικῶν προόδων σημαίνει καὶ νέαν, ἀνεπανόρθωτον ἀπώλειαν λαογραφικοῦ ὕλικου. Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, καθ' ὃ ἔχει καθήκον, εἶναι πρόθυμον νὰ συνεργασθῆ διὰ τὴν καθοδήγησιν τῶν συλλογῶν καὶ τὴν συστηματοποίησιν τοῦ συλλεκτικοῦ ἔργου, παρέχον γενικὰς ὀδηγίας καὶ διανεμόν διαγράμματα καὶ ἐρωτηματολόγια, ἀναφερόμενα εἰς τὰ διάφορα κεφάλαια τῆς λαογραφικῆς ἐρεύνης.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν λαογραφίαν τοῦ Πόντου, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὄλοι οἱ Πόντιοι, οἱ δυνάμειοι νὰ συμβάλουν εἰς τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν λαογραφικῶν θησαυρῶν τῆς πατρίδος των, θ' ἀνταποκριθῶν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἐταιρειῶν ἢ Ἐπιτροπῶν πού θ' ἀναλάβουν τὴν ὀργάνωσιν τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν, καὶ θὰ συνεργασθοῦν προθύμως, ὅπως περισωθοῦν ἀπὸ τὴν λήθην καὶ τὴν φθορὰν τὰ ψυχικὰ κειμήλια πού αἱ παλαιότερα γενεὰ τῶν Ποντίων ἐκληροδότησαν εἰς τὴν παρούσαν γενεάν. Τὰ ποντιακὰ περιοδικὰ, τὸ «Ἀρχεῖον» καὶ τὰ «Χρονικά» τοῦ Πόντου, πρέπει ν' ἀποβοῦν πραγματικοὶ θησαυροὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ βίου τῶν Ποντίων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΓΡΑΣ

Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

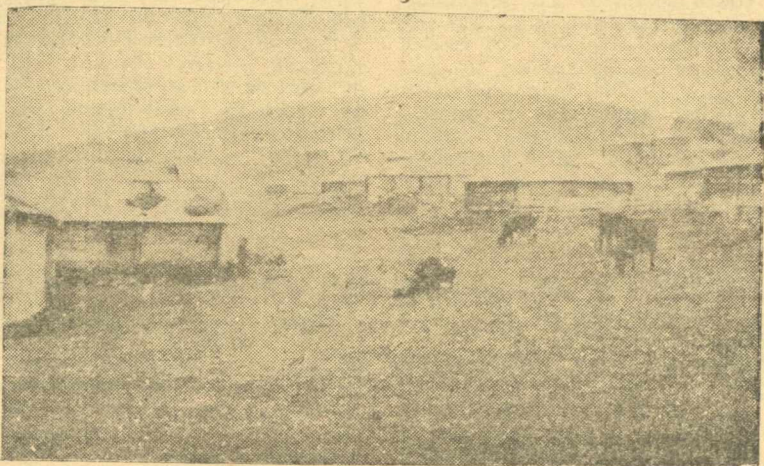
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΔΑΝΕΙΑΧΑ

Του κ. Γ. ΒΑΦΕΙΔΑΝ

Τό χωρίον Δανείαχα, εις απόστασιν 40 περίπου χλμ. από της Τραπεζούντος, ήταν ένα από τα ονομαστότερα χωριά της Ματσούκας. Κατά τινα έκδοχην, τό όνομα Δανείαχα προέρχεται έκ του δανείζω (!), διότι οί κάτοικοι, κατά τό πλείστον μέτοικοι έκ Χαψήκιοϊ, εμποροί οντες, εδάνειζαν εις τούς πτωχούς τών γειτονικών χωρίων. Έκ του χωρίου Δα-

1500 μέτρων. Περιεβάλλετο από δάση ελάτης, είχε δε διάφορα τοπεία μαγευτικά, ως τό Κρύον τό πεγιάδ', τό Ντεβόρ'. Όπου τό δάσος άπετελείτο από Ιδιάζον είδος ελάτης ονομαζόμενον ντεβόρ', Έπίσης ονομαστός ήτο και ό έντός του Παρχαρίου λοφίσκος Παλαμασών (πιθανόν από τό Παλαιμαχών). Εις όλίγων άπ' αυτού μέτρων από-

Τό Παρχάρι της Δανείαχας. Στο βάθος ό λοφίσκος Παλαμασών.

νείαχα κατάγεται ή γνωστή και πολυπληθεστέρα Τραπεζουντιακή οικογένεια τών Λεοντιδών (!). Ό κ. Δ. Ζαροκίλλης μ' έβεβαίωσε ότι ό άείμνητος Νίκος Λεοντιδής είχε 59 πρώτα και 123 δεύτερα έξαδέλφια.

Τό Παρχάρι της Δανείαχας, όπου παρεθέριζον πολλάι οικογένειαί έκ Τραπεζούντος, εδρίσκειτά εις απόστασιν 4 ώρων από τό χωρίον. Έθεωρείτο από τά ώραιότερα παρχάρια της Τραπεζούντος και είχε άπόλυτον ύψος άνώτερον τών

στασιν εκείτο ή πεδινη έκτασις Χαψά, ή όποία περιεβάλλετο από τόν φημισμένον βράχο Λαλών, όπου ή ήχώ άπεδίδετο 7-8 φορές εύκρινώς. Τοúτο έχαρακτηρίζετο από είδικούς ως σπανιώτατον φαινόμενον, έλέγετο δε ότι άψησώλησε και ξένους φυσιοδίφας.

Η από του χωρίου εις Παρχάρι μεταβάσις είναι γραφικωτάτη. Ένα από τά μαγευτικά τοπεία κατά μήκος της διαδρομής είναι και τό λεγόμενον Βατέν, όπου έσυνήθιζον να σταθμεύουν προς άνάπαυσιν αί οικογένειαί αί μεταβαίνουσαι προς παραθερισμόν και εκεί έγινόντο διασκεδάσεις, που έχουν άφήση ζωηράς άναμνήσεις εις όσους ητύχησαν να περάσουν από τά αξέχαστα εκείνα ώραιά παρχάρια μας.

(1) Ό Π. Τριανταφυλλίδης, Φυγάδες, σ. 78 γράφει: Δανίαχα. Ό Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρύσανθος. Η Έπιμησία Τραπεζούντος, σ. 600 γράφει: Δανείαχα.

(2) Η οικογένεια Λεοντιδών φέρεται καταγομένη έκ του Λέοντος Καβασίου, μιάς τών άρχαιοτέρων οικογενειών του Πόντου. (Βλέπε: Άρχιμανδρίτου Σκαναρέτου, ό Πόντος άνά τούς αιώνας, σ. 83-84 και Π. Τριανταφυλλίδης, Φυγάδες, σ. 7).

ΤΟ ΚΟΥΝΤΕΝ

Του κ. ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΕΛΙΝΟΦΡΥΔΗ

Μία από τās δειράδας του Άϊκώστα, κατεχομένη προς βορράν, άποτελεί ράχην διαχωρίζουσαν τήν κτηματικήν περιοχήν της Άδίσσης και Χαβίανας —Θόμπορα άφ' ένός και Ζουγυδέν άφ' έτέρου— και, προχωρούσα περαιτέρω, σχηματίζει τό μεταλλειοφόρον βουνόν του Κουντέν, του όποιου ή έκμετάλλευσις, γενομένη ταυτοχρόνως προς τά μεταλλεία της Κορόνιζας και του Κανίου, δέν άφήκεν άλλα ίχνη παρά τās σωρείας τών έκβολάδων (τοσχάρα) και τά πολλαπλά σπήλαια (μαγαράδες), έξ ών σπουδαιότερον τ' Άράπ' τό τρυπίν.

Τό Κουντέν, όγκος πετρώδης και πολλαχού βραχώδης, άπολήγων εις όροπέδιον, διατηρεί εισέτι ένα νεαρόν δάσος από πεύκα κατάπυκνον με πολλάς πηγάς, εις τό κέντρον δε σχεδόν του όροπέδιου είναι έκτισμένος θερινός συνοικισμός, όπου κατά τό θέρος μεταφέρονται περι τās είκοσι οικογένειαί έκ Τσίτης διά τήν καλλιέργειαν τών περίξ του συνοικισμού άγρών και τήν φύλαξιν τών οικιακών ζώων. Τόν χειμώνα μένει άκατοικήτος.

Πρόκειται δηλ. ούχι περι παρχαρίου (γιαϊλά), όπου παραθερίζουν μόνον δύο ή τρείς μήνας και όπου ρουμάνες ή γιαϊλαές έντός καλυβών άναλαμβάνουν τήν περιποίησιν τών γαλακτοφόρων ζώων όλου του χωρίου. Τουναντίον έξώ ύφισταται πραγματικός θερινός συνοικισμός, όπου μετεφέροντο έκ Τσίτης οικογένειαί όλόκληροι, έχουσαι περίξ τών οικιών και άρκετήν έκτασιν καλλιεργουμένην.

Τοιούτος συνοικισμός ήτο και τό Στρέν (Έστρέν ίσως έκ της λέξεως Έστρέα), εις τās παρυφάς της Θόμπορας (ή Λιθόμπορας), χρησιμοποιούμενος υπό τών κατοίκων της Χαβίανας και Βαρτάντων. Επίσης και τό Δεσποτικόν, τοποθεσία θαυμασία εις τήν περιοχήν τών παρχαρίων της Αδύλιανας, όπου παρεθέριζον Αδλιανίται κτηνοτρόφοι. Λειβάδια άπέραντα με παχύτατον στρώμα χλόης, νερά άφθονα και κατάψυχα, και έν συνεχεία έκτείνονται τά πλουσιώτατα εις χόρτον και κάρφουτα παρχάρια της Τούλαχας και Άχθουης, ύψηλότερον δε άπλούνται οί παγετώνες του Άεν-Παύλου. Σώζονται έρείπια βυζαντινού ναού του Άγ. Βλασίου (ε'

Δε-Βλάσσος). Φάνεται ότι ύπήρξε θερινή διαμονή κάποιου αυτοκράτορος της Τραπεζούντος, έξ ού και τό όνομα.

Τό Κουντέν (ίσως έκ της λέξεως κιντέα=τσουκνίδα) (!) πιθανόν έχρημάτισεν έργατικός συνοικισμός τήν έπαχην, καθ' ήν ήσαν έν ένεργεία τά μεταλλεία του. Εις τήν βορείαν κλιτύν του κείται τό μοναστήριον της Γουμεράς (τή Τσίτης ή Παναγία), ονομασθέν ούτω έκ της ονομασίας Ήγουμενά ή Ήγουμερά, ως λέγεται άκόμη ή πλευρά εκείνη του Κουντενίου.

Εις τό βορειοανατολικόν μέρος του Κουντέν ύψοῦται ένα κωνικόν βουνόν έντελώς γυμνόν, επί της κορυφής του όποιου σώζεται εισέτι ήμικρειπωμένος ναός του Άγίου Κήρυκος, δι' ό και τό βουνόν λέγεται Άεν-Κήρ'κας. Ό θόλος του ναού κατέπεσε και έν μέρει και οί τρείς τοίχοι του, σώζεται δε τό άγιον βήμα. Όλοι οί τοίχοι έσωτερικώς είναι ζωγραφισμένοι και αί άγιογραφίαί σώζονται άρκετά καλά.

Μόνον κατά τήν εορτήν του άγίου (15 Ίουλίου) έτελείτο λειτουργία εις τόν ναόν τουτόν υπό τών Ιερέων της Χαβίανας, εις τήν περιοχήν της όποιας άνήκει ό ναός.

Η θεά έκ του ύψους του Άεν-Κήρ'κα, δεσπόζοντος όλων τών γύρω βουνών είναι θαυμασία. Όλη ή περιοχή της Τσίτης, της Άδίσσης, της Χαβίανας, είναι όρατή. Πέραν τά όρη της Ζύγανας και της Κρώμνης, ό Μπαλαμπάνος, ό Άϊκώστας, ή Σούδα, ή Κάγκανα.

Σημειωτέον ότι εις τήν περιοχήν της Χαβίανας κάτωθι του συνοικισμού Βαρτάντων σώζεται σχεδόν άκέραιος έτερος βυζαντινός ναός άρκετά ευρύχωρος, θολωτός, σκεπασμένος έσωτερικώς με άγιογραφίας και τιμώμενος έπ' όνόματι του Άγ. Θεοδώρου.

Τό Κουντέν άναφέρεται και εις σαυρικών δημοτικών άσμα του Πόντου (βλέπε Παντελή Μελινοφρύδη, Η έν Πόντω Έλληνική γλώσσα, Βατούμ 1910, σ. 41 και «Άρχαίον Πόντου», τόμος δεύτερος, σελ. 232).

(1) Σ. ε. Δ. Πιθανόν από τό τούρκικο κιντ=δυνατός, στερεός.

ΑΠΟ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΠΟΥ ΚΡΥΒΟΤΑΝΕ!...

Στό νοῦ μου πάντα ἔχω ἕναν ἄνθρωπο. Δὲν ἦτανε κοσμικός τύπος. Δὲ φαινότανε σὲ καμιὰ συγκέντρωση. Οἰκογένεια θαρρῶ πῶς δὲν εἶχε. Φτερουγίζει ἡ μορφή του ζωντανή στὴ φαντασία μου. Πενηντάρης θὰ ἔλεγα.

Περνῶντας τὸν ἔβλεπα τακτικά ἐπάνω στὸν πάγκο του. Ἦτανε χτενάς. Ἀπὸ τὸ πρῶο πού ἀνοίγαν τὰ μαγαζιά, ὡς τὴν ὥρα πού ἐκλείναν, σκυμμένος στὴν ἐργασία του. Αὐτὴν ἐγνώριζε καὶ τὸ σπῆτι του.

Ἀργότερα τὸν ἔβλεπα μ' ἕνα ἐπίδεσμο στὸ δεξί του τὸ μάτι. Πῆγε στὴν Πόλη γιὰ θεραπεία. Γύρισε πίσω καὶ πέθανε. Σὰς λέγει τίποτε αὐτὴ ἡ ἱστορία; Δέστε ὅμως λίγο παρακάτω. Ἀνοίγεται ἡ διαθήκη του καὶ τί ἀποκαλύπτεται; Μιά περιουσία, αὐτὴν εἶχε ὅλη, πεντακοσίων χρυσῶν λιρῶν, τὴν ἀφήνει στὸ Φροντιστήριο Τραπεζοῦντος.

Ὅρῃστε τὸ ἰδανικὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ.

Θ.

ΝΙΩΤΙΚΑ ΝΑΥΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τοῦ κ. Ι. Τ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ

Ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς Οἰνός τοῦ Πόντου πού 'χω μαζέψει —κ' εἶν' ὁ τόμος τῶν μνημείων τοῦ λόγου τῆς πατρίδας μου πού καταρτίστηκε μὲ τὸ μεγαλύτερον κόπο — καταπιάνομ' ἀπὸ σήμερα νὰ δημοσιέψω καμπόσα.

Ὁ μελετητὴς πρέπει νὰ 'χ' ὑπ' ὄψη του ἐκ τῶν προτέρων ὅτ' ἡ διάλεκτος τῆς Οἰνός ἀνήκει στὴ δυτικὴ μεγάλη ομάδα τῶν πάρα πολλῶν καὶ ἀρκετὰ διαφόρων ἀναμεταξύ τους διαλέκτων τοῦ Πόντου καὶ πῶς ἡ δυτικὴ ομάδα πού λέω, κοντὰ στοὺς ἀναρίθμητους πρωτόγονους τύπους πού διαφύλαξε, πλησιάζεις ἀπίστευτο βαθμὸ τῆ νεοελληνικῆ κοινῆ. Ἰδιαιτάτα, τὰ ἔμμετρα τῆς δυτικῆς μεγά-

λης ομάδας τῶν διαλέκτων τοῦ Πόντου, ὅπως καὶ ἄλλοτ' ἔλαχε νὰ γράψω (1), διαφέρουνε τόσο λίγο ἀπὸ τὴν κοινὴ μας λαλιά, πού ἔρχεται ὦρα καὶ τ' ἄμαθο αὐτὶ καὶ τ' ἀγύμναστο μάτι ξεγελοῦνται μὲ τὸν εὐκολώτερο τρόπο, μ' αὐτὴν τὴν καταπληκτικὴ ὁμοιομορφία καὶ ὁμοιοτυπία, γιατί τὰ περισσότερ' ἀπὸ δαῦτα ξετυλίγονται καὶ μὲ φόρμες ἐπέισακτες.

Κάνω ἀρχὴ μὲ τρία ναυτικὰ τραγούδια —κ' ἔχει τέτοια πλῆθος ἡ Οἰνὸν μὲ τὴ μεγάλη στά παλιά τὰ χρόνια ναυτικὴ ζωὴ τῆς καὶ θ' ἀκολουθήσουν ἀργότερα καὶ ἄλλα— καὶ δὲν παραθέτω κανέν' ἄλλο σχόλιο.

1.

Τ' Ἀρμέν' ὁ γυιὸν 'καυκίσκουτον' ἔμπρου στὸ βασιλεῖα:

«Ἀφέντη, ὀγῶ τῆ θάλασσα πουλὶν πετᾶ περνοῦσα.»

«Σάν πού περνᾶς, Ἀρμένου γυιέ, τῆ χάρη νὰ σοῦ δώσω.

Θέλεις τὴν πρώτη μ' ἔπαρε, θέλεις τὴν ὑστερνὴ μου,

5 θέλεις τὴ θυγατέρα μου τὴ νύχταν π' ἐγεννήθε·

καὶ π' ἐγεννήθε σκοτεινά, στράψαν καὶ τὰ παλάτια,

στράψεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, τ' ἄδτρια μὲ τὸ φεγγάρι, στράψεν κ' ἡ κυρὰ θάλασσα μὲ ὄλα τὰ καράβια.»

- 10 τὴν προσευχὴ του ἔκανε καὶ στὸ γιαλὸν ἐμπαίνει. Ἴλιια μίλια 'κολύμπησε καὶ ἄλλα Ἴλιια ἐπήρε, ἡ θάλασσα 'φουρτούνιασε κ' οἱ ἄνεμοι φυσοῦνε. Τ' Ἀρμέν' ὁ γυιὸν ἐτρόμαξε, τὴν προσευχὴ του κάνει:
- 15 «Θάλασσα, κυρὰ θάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα, πόσες φορὲς σὲ πέρασα μὲ λόγια, μὲ τραγούδια· καὶ τώρα π' ἔχω στοίχημα γυρεύεις νὰ μὲ πνίξεις. Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα, τὰ ψάρια σου εἶναι γλυκὰ κ' ἐσύ 'σαι φαρμακοῦσα.»

2.

Ἐναν ψυχὴ ψυχομαχεῖ στοῦ карабиоῦ τὴν πρύμη, δὲν ἔχει μάνα νὰ τὸν κλαίει, κύρη νὰ τὸν λυπᾶται, δὲν ἔχει ἀδέλφια καρδιακὰ νὰ τὸν καρδοπονοῦσι. Κλαίει ἀτ' ἡ νύχτα κ' ἡ αὐγὴ καὶ ἄδτριος μὲ τὸ φεγγάρι,

- 5 λέει ἄτον καὶ ὁ ναύκεργος καὶ ὁ караβοκύρης:
- «Σήκω, βρὲ ναῦτε μου καλὲ καὶ ἄξιο μου παληκάρι, νὰ κουμπασάρεις τὸν καιρὸ, νὰ κατεβοῦμ' λιμιόνα.»
- «Ἐγὼ σὰς λέω δὲ μπορῶ κ' ἐσεῖς μὲ λέτε σήκω. Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ, γιὰ βάλτε με νὰ κάτσω,
- 10 γιὰ φέρτε μου τὴ χάρτα μου καὶ τὸ χρυσὸ κουμπάσι, νὰ κουμπασάρω τὸν καιρὸ, νὰ κατεβοῦμ' λιμιόνα. Καὶ ἂν ἀποθάνω, θάψτε με εἰς ἕναν ψελὸν τῶαῖρι, ν' ἀκούω θάλασσας φωνὴν καὶ κεμιτῶη λαλιά. Κι' ἀπάνου στὸ κεφάλι μου βάλετ' ἕναν καντήλι.
- 15 Κι' ὅταν περνᾶ ἡ μάνα μου, νὰ βάλει μέσα λάδι· καὶ ὅταν περνᾶ ἡ ἀδελφή, ν' ἀνάβει τὸ καντήλι· καὶ ὅταν περνᾶ ἡ κάλη μου, νὰ κάθεται νὰ κλαίει.» (2)

3.

Ὅλες οἱ μαῦρες καὶ ἄσκεμες καὶ ὄλες τοῦῖνιου χαμένες παίρουν ἄντρος καὶ χαίρουνταν χεῖμὸν καὶ καλοκαίρη· καὶ ὀγῶ ἡ ροδοκόκκινος πῆρα τὸ ναύτην ἄντρα, τὸ ναύτην καὶ τὸ ναύκεργον καὶ τὸν караβοκύρη.

- 5 Ὅλοι ἀνιβαίνουν καὶ ντρανοῦν ὁ ἥλιος πῶς γυρίζει καὶ ὀγῶ ἀνιβαίνω καὶ ντρανῶ καράβιν κατιβαίνει. Κάνω τὰ σύννεφα πανιά καὶ τὰ νησιά καράβια καὶ τοῦ βοριά τὰ κύματα ἄρμενα καὶ ἄρμενίζουν. Ἐγὼ τὸ μαντηλάκι μου καὶ γνέβω τὸ καράβι:
- 10 «Ἐλα, καράβι, πρὸς γιαλό, ἔλα καὶ πρὸς λιμιόνα.» Οὐδὲ καράβιν ἦτανε, οὐδὲ πανιά ἄρμενίζαν. Μὲ παίρνει τὸ παράπονο, στὸ σπῆτι μου διαβαίνω χτυπῶ, σφαλῶ τίς πόρτες μου καὶ διπλομανταλώνω. Κι' ἀπόψι τὰ μεσάνυχτα καὶ πρὶν τ' ἀλαχτορίου,
- 15 ἐτσῖριξαν τὰ πόρτες μου, θαρρῶ καλὸς μου ἦρθε. «Σύρτε, σκλαβάδοι, ἀνοίξετε καὶ φέρτε τὸν κοντὰ μου.» Βάλλει σκαμνὶν καθίζει ἄτον, κρασί νὰ τὸν κερᾶσει.

(1) «Ἀρχεῖον Πόντου», τ. 9, 1939, σ. 170.

(2) Βλ. ἀτελὴ μορφή τοῦ τραγουδιοῦ μὲ διάφορους στίχους παραλλαγμένους: Σ. Κ. Ἀκροῦ, Λαογραφικὰ Κοιτῶρων, Ἀθήνα 1939, σ. 383.

- Κ' ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐκέραζε καὶ τὸν γλυκομιλοῦσε,
 τοῦ λέει μὲ παράπονο καὶ πόνο στὴν καρδιά της :
 20 «Ὁπ' ἔχει κόρην ὁμορφῆ, θέλει νὰ τὴν παντρεύει,
 κάλλιο νὰ δώσει χάροντα, παρὰ τὸ ναύτην ἄντρα,
 τὸ ναύτην καὶ τὸ ναύκεργον καὶ τὸν καραβοκύρη.» (ῥ)

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΣΤΑΥΡΙ

(Γιὰ πεθαμένη γυναῖκα μὲ μικρὰ παιδιά).

Συλλογὴ τοῦ κ. Ν. Κ. ΣΑΒΒΑΝΤΙΔΗ

α) Τὴ μοιρολογεῖ ἡ γριὰ ἢ μάννα της :

- Ντὸ ἐν' ναί, κόρη μ', ντ' ἐποϊκές ἀοῦτο τὸ ζουλούμι
 κ' ἐφέκες τὰ πουλόπα σου πεντόρφανα σὸν κόσμον!
 Σίναν ἐθάρρεσες, κόρη μ'; Σὴν μάννα σου τὴν γραίαν ;
 Τίναν ἔχω ἄλλο ἐγὼ, ἀδὰ σὸν μαῦρον κόσμον !
 5 Ποῦ ἐθάρρευτες, ναί κόρη μ', κ' ἐξέβες καί-ν-ἐδέβες ;
 Τὰ πουλόπα σ' εἶναι μικρά, καν'νάν σὸν κόσμον 'κ' ἔχ'νε.
 Ντὸ νὰ ἐφτάγ' ἐγ' ὀρφανή, ποῖον δρόμον νὰ παίρω ;
 Ἄτώρα, σὰ γεράματα, θὰ βάλω τὰ σακκούλα,
 θὰ βγαίνω σὰ χριστιανά, θὰ λάσκουμαι σὰ πόρτας
 10 καὶ γυρευὴ θὰ γίνουμαι, τὰ πουλά σ' θὰ τρανύνω.
 Τὸν Κωσταντίνον θὰ φτάγω κ'ιατίπ' καὶ γραμματέαν
 καὶ τὸν Γιάγκον πα ταχσουλτάρ' ἀπάν' σὰ γαρμάτα.
 Τὴν Μαρίτσαν, τὴν Καρτερὴν, τὴν μικρέσσαν Ἀννίτσαν,
 θὰ δίγ' ἀτ'ς καὶ σὸ μαναστήρ', νὰ μὴ κλέφ'ν ἀτ'ς οἱ Γουρκοί.
 15 Θὰ τρανύνω τὰ πουλόπα σ' καὶ σὴ χώρας τὰ πόρτας,
 ἐγὼ θὰ παρελέπ' ἀτα καὶ ἀπ' ἐσὲν καλλίον.
 Ἐλάτεν, ἔ, πουλόπα μου, κ' ἐσὰς ἄς δαρμενεύω,
 πουρνά, ὄνταν τρανύνετε ἐγὼ 'σὰς θ' ἀραεύω.
 ὄλ' ἔχει' ἀπ' ἕναν νισάν', ἄς λέγω σας ἀτώρα,
 20 πουρνά ὄνταν τρανύνετε νὰ μὴ γίνουστην χώρα.
 Ἡ Μαρίτσα σὸ μάγ'λον ἀτ'ς κ' ἡ Καρτερὴ σ' ὀμμάτ'ν ἀτ'ς
 κ' ἡ Ἀννίτσα ἀπέσ' σὸ κατσίν ἔχ'ν ἀπ' ἕναν ἐλαίαν,
 ὁ Κώστης ἀπέσ' σ' ὀφρύδα τ' κι ὁ Γιάγκον σὸ ριζώτ'ν ἀτ'
 ἔχ'νε καὶ ἀπ' ἕναν κοπίδ' καὶ ἄμον μαχαιρέαν.
 25 Κόρη μ', ἀσ' σοῦ τρανύν' ἀτα ἄλλο στράταν θὰ παίρω,
 κάπ' ἐκεῖ θὰ πάγω ἐγὼ τὸν χάρον πα θὰ εὐρίκω.
 π' ἐκόμπωσεν τὸν κύρη σου κ' ἐπλάνεψεν τ' ἀδέλφα σ',
 ποῦ ἐπαιξεν τὸν ἄντρα σου καὶ ὄλα τ' ἐξἀδέλφα σ'
 κ' ἔστεεν κρυφὸν πόλεμον, χωρὶς χαπάρ' νὰ δί μας
 30 καὶ πάει κ' ἔρται κάθαν χρόνον, ἐρήμαξεν τ' ὀτζάκι μ'.
 Τὰ κάστρα ὄλα θὰ πατῶ, τὰ κόσμα θὰ δαβαίνω
 τὰ θάλασσας καὶ τὰ νερά τ' ἀέρας καὶ τὰ λίβρα.
 σὴ χάρονος καὶ τὸ γονάχ' θὰ πάγω ταγιανεύω.
 Θὰ κούζ' ἀτον σὸν πόλεμον 'πέσ' σὸ μέγαν τ' ἄλῶνι.
 35 Ἄν ἔρται, μὲ τ' ἕναν σιγκίν θὰ παίρω γὼ τὴν ψὴν ἀτ'
 κι ἂν 'κ' ἔρται, θὰ χαλάνω 'γὼ τὸ γονάχ' σὸ κιφάλ'ν ἀτ'.
 Θὰ κρεμίζω τὰ γεφύρα, θὰ χαλάνω τὰ στράτας,

(ῥ) Βλ. ἀτελὴ μορφή τοῦ τραγουδιοῦ μὲ διάφορους στίχους παραλλαγμένους : Π. Θ. Ἰωακείμῃδη, Δημοτικὰ ἑλληνικὰ τραγούδια στὸν Πόντο. (Ποντιακὰ Φύλλα, τ. 1, τεῦχος 2, σ. 23.)

- θὰ γλυτῶν' ἀοῦτ' τὸν κόσμον, θὰ κόφτω τ' Ἀδ' τὴ στράταν !
 Ντὸ νὰ λέγωσε, ναί κόρη μ', κ' ἐσὲν νὰ παργορεύω,
 40 ἐγὼ πα ἐπαλάωσα κι' ἀσ' σὸ λέγω 'κὶ ξέρω.
 Ντὸ ἐν' ντ' ἐποϊκές με, κόρη μ', τὸ μαῦρον τὸ χαίφι
 τὰ πουλόπα σ' μικρὶκα εἶν', στράταν νὰ βγάλ'ν 'κὶ ξέρ'νε.

β) Τὴ μοιρολογεῖ τὸ μεγαλύτερὸ της κοριτσάκι :

- Μάννα, μάννα, μαννίτσα μου, μάννα, καλέσσα μάννα,
 Πῶς θ' ἀφίντες μας καὶ ὀρφανά, καρίπ'κ' ἀπάν' σὸν κόσμον !
 Μάννα, ποῦ θ' ἀφίντες τὰ πουλά σ' καὶ π' ἔχπάστες νὰ πάς-ι'
 ποῖος θὰ στείλ' μας, ναί μάννα μ', ἀτώρα σὸ σκολεῖον,
 5 ποῦ θ' ἀφίντες μας, καὶ μαναχά, σὸν κόσμον χωρὶς μάνναν!
 Μάννα, ὁ Κώστης κι' ὁ Γιάγκον κ' ἡ Καρτερὴ κι' Ἀννίτσα,
 ὄλα μικρὰ εἶν', μάννα μου, ντὸ θὰ φτάει ἡ Μαρίτσα ;
 Μάννα, πουδὲν 'κ' ἰνάνευες ἐσὺ πα τὰ πουλόπα σ',
 'τώρα πῶς εἶς ὑπομονὴν καὶ 'κ' ἀνοίεις τ' ὀμματόπα σ',
 10 νὰ τερεῖς τὰ πουλόπα σου τριγύλιτσαν τὴν κασσέλα σ',
 κλαίγ'νε μαλλοχτουπιγουνταν, σὸν κόσμον καν'νάν 'κ' ἔχ'νε.
 Π' ἀφίντες μας, ναί μαννίτσα μου, ἐσὺ, χωρὶς πατέραν,
 π' ἀφίντες μας, ναί μαννίτσα μου, σὸν κόσμον χωρὶς μάνναν,
 π' ἀφίντες μας, ναί μαννίτσα μου, χωρὶς τρανὰ ἀδέλφα ;
 15 Ποῖος θὰ φορίζ' τὸν Κώστην, ποῖος θὰ πλύν' τὸν Γιάγκον,
 ποῖος θὰ νίφτ' τὴν Καρτερὴν, θὰ χτενίζ' τὴν Ἀννίτσαν ;
 Ποῖον στράταν θὰ παίρω 'γὼ 'κὶ λὲς τιδέν, μανίτσα !
 Μάννα, χωρὶς παραθεδὸν καὶ σίναν θὰ θαρρεῖς μας ;
 20 Ντὸ ἐν' ἀοῦτο ντ' ἐποϊκές ἀτώρα τὴν δουλειάν ;
 ἐσὺ, μάννα, μαέρ' κὶ ξέρτες καὶ ἀσ' σὴν ὀρφανίαν ;
 ἕνας θὰ κρούει κι' ἄλλε θὰ σύρ' κι' ἄλλε θὰ ταζιράζ' μας,
 ἐφέκες μας, μαννίτσα μου, σὴ κάμπου τὰ κλαδία !

Λεξιλόγιο : ζουλούμι=λ. τ. ἀδικία, τυρανία· σίναν=σὲ ποῖον· ἐθάρρε-
 σες=βασίστηκες· λάσκουμαι=γυρίζω, περοπατῶ· γυρευὴ=ζητιάνα· τρανύνω=
 μεγαλώνω (μὲ ἐνεργητικὴ καὶ μέση σημασία)· κ'ιατίπ'ς=λ. τ. γραμματέας· ταχσουλ-
 τάρτες=λ. τ. εἰσπρακτορας· γαρμάτα=λ. τ. κυβερνητικὰ δωρηματα· σὴ χώρας τὰ
 πόρτας=σὲ ξένες πόρτες· παρελέπω=κοιτάζω, περιποιῶμαι· δαρμενεύω=δομη-
 νεύω· νισάν'=λ. τ. σημάδι· ἀραεύω=λ. τ. γυρεύω, ψάχνω νὰ βρῶ· χώρα = ξένος·
 κατσίन=μέτωπο, πρόσωπο· ριζώτ' = ριζάφι, κρότιαφος· ἐκόμπωσεν = ξεγέλαος·
 λίβρα=σύννεφα· γονάχ'=λ. τ., κονάκι, σλίτι· ταγιανεύω=ἀκουμπῶ· κούζω καὶ
 κούτζω=φωνάζω· σιγκίν=λ. τ. ξίφος· χαίφι=λ. τ. κροῖμα, ἄδικο.

καρίπ'κα=λ. τ. ὀρφανά· ἐχπάστες=κίνησες· 'κ' ἰνάνευες=λ. τ. δὲν ἐμπι-
 στεύουσιν, δὲν πιστεύεις· τριγύλιτσαν=τριγύρισαν· κασσέλα=φέρετρο· μαλλοχτου-
 πιγουνταν=μαδοῦν τὰ μαλλιά τους· καν'νάν=κανένα· π' ἀφίντες μας = ποῦ μᾶς
 ἀφίνεις· φορίζω=νιύνω· μαέρ'=λ. τ. μήπως· ταζιράζω=λ. τ. ἐπιπλήττω.

ΔΙΣΤΙΧΑ ΣΤΑΥΡΙ

Συλλογὴ κ. (Δ. Κ. Π.) ΣΤΑΥΡΙΩΤΗ

- 33 Ἄδὰ ραχῖν κι' ἀκεῖ ραχῖν σὴν μέσεν τ' ὀσπιτόπο σ',
 σκοτία πίσσα ὀξικέσ', φωτάζ' τὸ καμαρόπο σ'.

(1) Ὁ Συνεργάτης μας κ. Σταυριώτης δημοσίευσεν στὸ «Ἀρχεῖον Πόντου» 1927 διςτίχα (8ος καὶ 9ος
 τόμος) καθὼς καὶ 55 διάφορα ἄσματα (11ος τόμος). Τώρα συνεχίζει τὴ δημοσίευσιν τῆς μεγάλης του συλλογῆς
 διςτίχων στὸ περιοδικὸ μας, ποῦ ἀρχίσει ἀπὸ τὸ προηγουμένον μας τεῦχος.

- 34 'Αδὰ ραχῖν κι ἀκεῖ ραχῖν σὴν μέσεν τὸ χωράφι σ',
ἔπαρ' κ' ἐμέν ὄνταν θερίης κι ἄς εἶμαι τ' ἀρκατάδι σ'.
- 35 'Αδὰ ραχῖν κι ἀκεῖ ραχῖν σὴν μέσεν τὸ χωρίο σ',
ἔσεν ἄσοῦ κ' ἐγάπεσα, ντὸ θ' εὐτάω τὸ βίο σ' ;
- 36 'Αδὰ ραχῖν κι ἀκεῖ ραχῖν σὴν μέσεν τρέχ' νερόπον,
ἐκεῖ θὰ πάμε χιτίζομε ὀφέτος παρχαρόπον.
- 37 'Αδὰ ραχῖν κι ἀκεῖ ραχῖν σὴν μέσεν τρέχ' ποτάμι,
ποὺ πίν' ἄσ' σὸ νερόν ἐθε, τὰ τάρτα τ' ὄλα χάνει.
- 38 'Αδὰ σὰ νύχτας τὰ τρανά τὸν ὕπνον 'κι χορτάζω,
ἐντρέπουμαι καὶ ἄσ' σ' ἀνθρώπ'ς, ὄθεν στέκω νυστάζω.
- 39 'Αδὰ σὰ ξεροπάιρα ἐχάσα τὴν τρυγὸνα μ',
γιὰ τ' ἀτὸ ὁ πνευματικὸν ἐδέκε με κανόναν.
- 40 'Αδὰ σὰ ξεροπάιρα λιθάρα καὶ τῶσαούλα
κυλλοῦν σὸν κατέφορον, θαρεῖς βοοῦν τσαούλα.
- 41 'Αδὰ σὰ χρόνα ντ' ἔρθαμε ἐγέντον ἀγνὸν θάμαν :
ὁ κύρ' τὸ παιδὶν 'κ' ἐγνωρίζ' καὶ τὸ παιδὶν τὴν μάνναν !
- 42 'Αδὰ σὴ ποταμί, τὸ γιάν' θὰ χιτίζω χαμπαίτεν,
τ' ἀλεύρα π' ἂν εὐταη χοντρά, ὠρία τιδέν λέτεν ;
- 43 'Αδὰ σ' ὁμάλα βόδκιζον καὶ σὰ γουβόπα πότσον
κι ἀποβραδὴς τὰ πρῶτα ἄσ' σ' αἰδόπα χόρτσον.
- 44 'Αδὰ σὸ μεσοπάρχαρον παρχαεὺ' ἢ Τσοφούλα,
'κι θέλ' νὰ 'λέπ' ἄτεν κανεῖς, κρύφκεται σὰ καφούλα.
- 45 'Αδὰ σὸν κατακέφαλον πορπατῶ ζαλιγμένος·
ἀρνόπο μ', κράτ' με ἄσ' σὸ χέρ' εἶμαι τυραννιγμένος.
- 46 'Αδὰ σὸν κατακέφαλον τ' ἀρνόπο μ' ἐκυλιέν
καὶ τὸ ὄλακ' σὴν ράχ'αν ἀτ'ς, σὸ ποτάμ' ἐφουρκιέν.
- 47 'Αδὰ σὸν κόσμον χαίρεται ἦντισαν, δὲν 'κι νουνίζει,
τῶσαλέυ' ἄτο σὰ κρίματα τ', τραβῶδεῖ καὶ θυρίζει.
- 48 'Αδὰ σ' ὀσπίτ' ντὸ ἔρθαμε τὴν πόρταν π' ἂν ἀνοίγ'νε,
τὸν εἶναν θὰ παίρ'νε ἀπέσ', τ' ἄλλης ὄξωκὰ θ' ἀφήν'νε.
- 49 'Αδὰ σ' ὀσπίτ' ντὸ κάθουμαι, παδκεῖ ἔν' γιὰ τὸ κιὰρι μ',
τερῶ σε ἄσ' σὸ παραθύρ' καὶ δεβάζω τ' ἀφκιάρι μ'.
- 50 'Αδὰ σὸ τρανὸν τὸ στουλάρ' ὁ [Νάνον] ἐκρεμάεν,
εἶδεν ἄτον κ' ἢ [Κερεκή], ἢ μάρσα, ἐχπαράεν.
- 51 'Αδὰ σὸ τρανὸν τὸ ραχῖν ἔνσον στράταν θὰ κρούω,
ὄλ' δαρμενεύ'νε με : «μὴ πάς», ἄμαν καν'νάν 'κι ἀκούω.
- 52 'Αδέλφα π' ἔχ' σὴν ξενιτάν, τοῖ ξενιτάρτς λυπᾶται,
ἐλέπ' ἄδκεμα ῥώματα καὶ ἄλλο 'κι κοιμᾶται.
- 53 'Αδέλφα π' ἔχ' σὸν πόλεμον, φοᾶται γιὰμ σκοτοῦνταν,
τὰ δάκρυ ἄσ' σ' ὀμματόπα τ', καμμίαν 'κι στεγνοῦνταν.
- 54 'Αε - Νικόλα, πρόφτασον, θὰ χάμαι σὴν φουρτούναν,
χαρίζω σε τὸ κερτανλούκ' καὶ τὸ καλὸν τὴν γούνα μ'.
- 55 'Αε - Παντελέμμον γιατρεύ', λαρών' χωρὶς παράν - ι,
ζεγκίν ἐφτωχὸν 'κι τερεῖ, παίρ' ἄτ'ς μὲ τὴ σειράν - ι.
- 56 'Αέρας κάποτε φυσᾶ καὶ κάποτε πα στέκει,
τ' ἐμόν ἢ κάρδα τ' ἔρημον, νὰ τουρουλεύ' νὰ στέκει.
- 57 'Αέρη μ', - Ζαντ' 'Αέρη μου, ὄλ' ἐσέναν θαμάζ'νε,
εὐτὰς μεγάλα θάματα, κ' οἱ τοῦρκ' πα σὲν τρομάζ'νε.
- 58 'Αέρη μ', κι 'Αε - Θόδωρε μ', ἐμέν γιὰ βοηθέστε
καὶ οἱ τουδμάν' ἐσάρεψαν, ἐμέν γιὰ γουρταρέψτε.
- 59 'Αέρη μ', κι 'Αε - Θόδωρε μ', ἐντάμαν γιὰ δεβάτε,

- κολλάεψτε τ' ἀρνόπο μου, ἄλλο νὰ μὴ φοᾶται.
- 60 'Αέρη μ', κι 'Αε - Θόδωρε μ', πολλὰ παρακαλῶ σας,
σταθέστε ἄς ἐφτάνω σας, θέλω κάτ' νὰ ρωτῶ σας.
- 61 'Αέρη μ' σύρον τὸ σπαθὶ σ' καὶ ποῖσο με γιαρτίμι,
ἐσάρεψαν μ' οἱ τουδμάν' θὰ παίρ'νε τὸ γιαντρί μ' - ι.
- 62 'Αέρτς καὶ 'Αε - Θόδωρον ἐποίκαν ἕναν θάμαν :
ἔγκανε τὴν ἀγάπη μου καὶ μετ' ἐμέν ἐντάμαν.
- 63 'Αέρτς καὶ 'Αε - Θόδωρον μὲ τ' ἄσπρα τ' ἀλογόπα,
ἐβγαίν'νε κεζινεύκουνταν σὴ [Σταυρί'] τὰ ραχῶπα.
- 64 'Αέρτς καὶ 'Αε - Θόδωρον οἱ δὺ' πα εἶν' ἀτληδες,
ἐγὼ πεκιάρτς κ' ἐσὺ κορίτσ', οἱ δὺ' πα σεβταληδες.
- 65 'Αέρτς καὶ 'Αε - Θόδωρον πετοῦν ἄμον τειρούτα,
θὰ ἔρχουν γουρταρεύ'νε μας, ντὸ κόφτομε τ' ὀμούτα ;
- 66 'Αέρτς ὄνταν χολᾶσκειται καὶ ὄνταν παλαλοῦται,
δεῖκ' σε τὸν οὐρανὸν σποντύλ' κι ὁ νοῦς - ι - σ' πα θολοῦται.
- 67 'Αέρτς πολλὰ ἐθύμωσεν καὶ ἄσ' σοῖ [Τζιντσογλάντας]
καὶ ἔγκεν σὰ κιφάλα τουν, ὄλα τὰ καμμονάντας.
(Συνεχίζονται)

ΠΑΛΑΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΟΥΡΜΕΝΩΝ

Θ κὺρ θωπέκης (1)

Συλλογὴ κ. ΠΑΝ. Χ. ΕΦΡΑΙΜΙΔΗ

Κὺρ θωπέκη, π' ἔσουν, π' ἔλειπες, π' ἔταξι(δευες ;
Κάτω στὸν μέγαν κάμπον ἔταξι(δευα
καὶ εἶδα τὴν κωσσοῦτσαν μὲ τ' ἄλαῖν ἀτης
κ' ἐπλωσα τὸ τατούλι μ' γιὰ νὰ μασχαρεύ'
κ' ἐβγήκε κατσο - γραῖα χάγια - χάγια της
καὶ τῆς μαστῆς ἢ νύφε : Τούτ'χάι - χάγια της !
κ' ἔλυσεν τὸ μαντρόσκυλο ἀπ' τὴν μάντρα της.
Κούμα κουτούζ, Φραγκόπουλο, πιάσ' τον, φάτε τον !
Κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸν φόβο μ' ἐδαδούρεψα,
τ' ὀμμάτα μ' ἐβιρβίλωσαν, ἐβιρβίλωσαν,
τ' ὠτία μ, ἐχίλιφφρισαν, ἐχίλιφφρισαν,
τ' οὐράδι μ' ἐκαρκάτωσε, ἐκαρκάτωσε.

Ε...θέ...κα...το!..

Λεξιλόγιον : θωπέκης = τσακάλι· κωσσοῦτσα = κλωσσοπούλα· ἄλαῖ = συν-
τροφιὰ, παρῆ· τατούλι = χέρι· μασχαρεύω = ἀστειεύομαι, χαριεντίζομαι· κατσο-
γραῖα = τσατογρία· χάγια - χάγια = ἐπιφώνημα γιὰ διώξιμο δονιθιῶν· μαστῆ =
σκύλα· τοῦτ = λ. ἢ πιάσε· κούμα· κουτούζ = τρεχάλα μὲ κουιτροβάλες, ἀσχημά-
τητα, ἀφηνιασμένα· ἐδαδούρεψα = τᾶχασα, σάσισα· ἐβιρβίλωσαν = πετάχτηκαν ἔξω·
ἐχίλιφφρισαν = ἀνοιξαν σὰν κονιᾶλες· ἐκαρκάτωσεν = ἔγινε ντοῦρο καὶ σηκώθηκε
ψηλά· ἐθέκα το = τᾶχασα, τᾶκομα λάσπη.

(1) Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ τὸ ἔχω ἀκούσει ἀπὸ τὴν Ρουδάμα Πανίδου τὸ ἔτος 1890, ποῦ τότε ἦταν 96
ἐτῶν. Στὸ τέλος κάθε στίχου, ὅταν τραγουδιέται, ἐπαναλαμβάνεται ἢ τελευτᾶται λέξη. Συνοδεύεται καὶ μὲ
χορὸ τῆς - ἰσοδοσκοινακόν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ

Συλλογή Ξ. ΞΕΝΙΤΑ
(Αφήγηση κ. ΟΡΦΕΑ ΚΟΓΚΑΛΙΑΝ)

● **Ξεις και δκευός...**

‘Ο κίρογλης ο Μουχαήλτς, άσ’ σήν Τσίτεν, έλεγεν : «Γράμματα πα θά μαθάντς, άμα θά ξεις και δκευός νά βάλτς άτα».

Πέντε κοροδίων.

Σ’ έναν χωρίον τη Τραπεζούντας ο ποπάς σέ κάθαν άγιασμόν έπαίρνεν δέκα παράδες. Έπην σ’ έναν όσπίτ’ έποϊκεν άγιασμόν κ’ έδέκαν άτον πέντε κοροδία. «Εύλογημέντσα νά ίνεσαι είπεν ο ποπάς την νοικοκυράν, γιατί κ’ έλεγεσ μ’ άτο νά έποϊνα το πέντε κοροδίων» ;

Λεξιλόγιο : κοροδία=γρόσια.

Είδαμε κι άβουτο την ήμέραν.

‘Ο Χειμωνίδης ο Φίλ’ππον έσπούδαζεν σήν Άθήναν σό Πανεπιστήμιον. Την άνοιξην, δνταν έρχουτου σήν Τραπεζούνταν. τρίς την ώραν έλεγεν κ’ έστεκεν για τό Πανεπιστήμιον. ‘Ο κύρ’ς άτ’, ένας άγράφματος άμα θρησκος άνθρωπος, έρώτεσεν άτον έναν ήμέραν : «Νέπε παιδά, άτό τό λές τό Πανεπιστήμιον, ή Άγγλία πά έχ’ άπέσ’ τό δάχτυλον άτ’ς» ; «Γιόκ, πατέρα, άτό Έλληνικόν έν’», είπεν άτον ο Φίλιππον. «Δόξα σοι ο Θεός ! είπεν άτότεσ ο κύρ’ς άτ’. άς είδαμε κι άβουτο την ήμέραν», κ’ έποϊκεν μακραία - μακραία τό σταυρόν άτ’.

Λεξιλόγιο : Γιόκ=λ.τ. όχι.

Καλή. . άνατροφή.

‘Εναν ήμέραν ο δέσκαλον έταζιρλάεψεν τόν γιόν τη Γιώρ’ τ’ Άμοιρόγλη και είπεν άτον : «Δέν έχεις καλήν άνατροφήν». Έπην ο παιδάς είπεν άτο τόν κύρ’ν άτ’. ‘Εκούζεψεν άτότεσ εκείνος. έσ’κώθεν έπην εϋρεν τόν δέσκαλον και είπεν άτον : «Νέπε, έγώ τά παιδία μ’ με την καθουρμάν και με τά κίουλπαστία πεσλεύ’

άτα κ’ έσϋ πώς είπες τόν γιό μ’ δέν έχεις καλήν άνατροφήν ; Έσϋ τ’ έσά τά παιδία άτ’άψαν με ντό πεσλεύ’ς άτα.

Λεξιλόγιο : έταζουρλάεψεν = λ.τ. μάλωσε, «έπέπληξε». έκούζεψεν = λ.τ. θύμωσε. καθουρμάν=λ.τ. καθουρμάς, κρέας καθουρδοισμένο. κίουλπαστία = λ.τ. μπριζόλες. πεσλεύω=λ.τ. ταγίζω. άτ’άψαν=λ.τ. άραγε

‘Ακόμαν μίαν έκατούρεσα...

‘Εναν ήμέραν έβρεξεν έτον πολλά σήν Τραπεζούνταν και τά ποτάμα έκατήβασαν σήν θάλασσαν πολλά καρκαλάκια. Οι γυναϊκ’ και τά κοριτζα άσ’ σήν γειτονίαν έτοιμάγανε για τ’ άλλ’ τόν πουρνόν νά πάνε με τό τσατσοφώτισμαν σό γιαλόν για νά σωρεύ’νε καρκαλάκια. Είπεν άτ’ς κ’ ή θεία μ’ ή κίπριτίνα : «‘Ονταν θά σ’κούστην, έλάτε κουτζ’τε κ’ έμέν». Εκείνο τη νύχταν έτονε φέγγος, άμον ήμέραν κ’ έκομπώθανε κ’ έσ’κώθανε μεσανυχτί. Έπην και σ’ όσπίτ’ τη κίπριτίνας κ’ εκούτζεζαν άποφκά : «Θεία Κίπριτίνα, σουκ’ άς πάμε, μερών’ και στέκ’». Έξέβεν άτότεσ εκείνε σό παραθύρ’ και είπεν άτ’ς : «Νέπουτζη, ντ’ έπαθέτεν. ‘Ατό τσατσοφώτισμαν κ’ έν’. ‘Ατό Καλανταρί’ φέγγος έν’. Έγώ ακόμαν μίαν έκατούρεσα θά κατουρῶ μίαν κι άλλο και θά γίνεται μεσανύξ».

Λεξιλόγιο : καρκαλάκια=μικρά ξύλα πόν κατεβάζουν τά ποτάμια σή θάλασσα όταν πλημμυρίζουν. σωρεύ’νε = μαζεύουν. τσατσοφώτισμαν=χαραυγή. κουτζ’=φωνάζει. έκομπώθανε=γελάσιγαν. άποφκά = από κάτω. μερών’ και στέκ’=κοντεύει νά ξεμερῶσει. νέπουτζη=καλέ. κλητικό για κορίτσα ή γυναϊκες.

‘Ατώρα ντ’ ά έποίναμ’ άτα ;

‘Ο Φερλάχ’ς ο Γιάννες έτον πολλά έφτωχός. ‘Ασ’ σό σταυκράκ’ν άτ’

και πλέον άλλο τιδέν έδϊάν κ’ είχεν. Έρθεν ο γαυρζουλάς σό χωρίον άτου και δλ’ οί χωρέτ’ έπην τα χαλκά και τά πράματα τουν κ’ εξέβαν άσ’ σό χωρίον. Σήν στραταν σίτ’ έπαίγναν είπεν άτον ένας γειτονάς άτ’ : «Γιάννε, κρά όλίγον άγοϋτο τό χαλκόν, ένεγκάστα». Είπεν άτον κι ο Γιάννης : «Νέπε, άποδέβα με. Έγώ την έφτωχεία μ’ για τ’ άγοϋτο την ήμέραν έσυρα το κ’ έσϋ ντό λές και στέκ’ς ! Έκλώστεν ύστερα σήν γαρήν άτ’ μερέος, έσέγκεν τό στουράκ’ν άτ’ άνάμεσα σά δύο κολιούκα τ’ και είπεν : «Μάρ’ έγώ κ’ έπόρνα νά έποίνα έδϊάν». ‘Αμα άτώρα ντό θά έποίναμ’ άτα ;

Λεξιλόγιο : στουράκ’=ραβδί. έδϊάν =λ.τ. ύπάρχοντα. γουρζουλάς = πανούκλα. σίτ’=ένῶ. κρά=βάστα. ένεγκάστα=κουράστηκα. άποδέβα με=έχε με παρατημένο, άσε με ήσυχο γαρή=

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΣΙΤΗΣ

Συλλογή του κ. ΤΣΙΤΕΝΟΥ

Λυριτζής θά γίνεσαι ;

‘Αμον όσήμερον έτονε. Έρχουνες άσ’ σ’ ‘Αράτο’ κέσ’. Τ’ ‘Αράτο’ έτον ή παρέβγα τη Τσίτες. ‘Απ’ εκεί έπέγνανε σήν Πηβεράν, σήν ‘Αδυσσαν, σήν Αύλιαναν ‘Απ’ εκεί έπέγνανε και σό Μαναστήρ’, σή Γουμράς την Παναγίαν.

Καλά σό νοϋ μ’ κ’ έρται, άμα έθαερῶ πώς έτον τη Παναγίας (τόν Δεκαπενταύγαστον), τρανόν πανηγύρ’. ‘Απ’ εκεί έρχουμες. ‘Εταν τσασάρ’ πέντε μεγάλ’ κ’ έγώ πά μικρός με τ’ εκείντς. Έκράνα σ’ ώμί μ’ την λύραν με τό κουλούφ’ν άθε. ‘Εχ’ κ’ έμπαίν’ναμε σό χωρίον. ‘Εκει, σήν ταδχανάν κεικά, πρίν νά έφτάνομε σ’ ‘Αβράμ τ’ ‘Αλών’, έλέπομ’ έρτανε άσ’ σό χωρίον κέσ’ πέντ’-έξ νομάτ’. Τη Μαρουλάντων ο Δημήτρ’ άγας, τ’ ‘Ανθιμάντων ‘Αγαθάγγελον, τη κέρογλη ο Μουχαήλτς και δύ’-τρει άλλ’, οί τρανοί τη χωρί. Και με τ’ εκείντς ο Λουκάς. ‘Ο Λουκάς έτονε

λ.τ. γυναϊκα. έσέγκεν = έβαλε. κολιούκα=μασχάλες. μάρ’=μήπως.

‘Εγώ πα τίνος γιός είμαι ;

‘Ο σ’χώρεμένον ο Καπαγιαννόπουλον πολλά τίτιν’ έπινεν. Τό έναν τό δάχτυλον άτ’ έτον όλίγον πειραγμένον και έδυσκολεύκουτου νά έτύλιζεν τό τσιγάρον. ‘Ο γιός άτ’ εκάπνιζεν 312 κοροδίων χαζίρα τσιγάρα. Είπαν τόν Καπαγιαννόπουλον έναν ήμέραν : «Εύλογημένε, ντό τυραννίεσαι και κάθεσαι και τυλίεις ; ‘επαρ’ πία χαζίρα τσιγάρα. ‘Ο γιός σ’ 312 κοροδίων τσιγάρα άγοράζ’ και πίν’». Είπεν κ’ εκείνος : ‘Ο γιό μ’ έν’ τη Καπαγιαννόπουλονος ο γιόν’ έγώ πα τίνος γιός είμαι ;

Λεξιλόγιο : τίτιν’=λ.τ. καπνός. κοροδίων=λ.τ. γροσιών (ένα γροσί=είκοσι χροσά λεπτά). έπαρεν=πάρε. πία=πίες. χαζίρα=ετοιμα.

όχτώ χρόνα δέσκαλος τη χωρί και έπην σήν Πόλ’ νά σπουδάζ’. Έρθεν τό καλοκαίρ’ σήν Κιμιδχαναν και άπεκει έρθεν σό χωρίον ν’ άποχαιριτζ’ και νά πάη ξαν σήν Πόλ’. Έγώ άμον το είδα τ’ς έντράπα. ‘Ο Λουκάς έτονε ο δέσκαλο μ’. ‘Αμόν έρθε με νά κρύφκουμαι. ‘Αμα εκείνος είδε με.

—‘Ελα δά, είπε με με τ’ όνομα μ’. Έσϋ έφέκες τά γράμματα και λυριτζής θά γίνεσαι ; Γράψον τόν πατέρα σ’ νά σπουδάη σε. Έγώ πά θά γράφτ’ άτον.

Λεξιλόγιο : παρέβγα=τόπος ξεπροβοδίοματος. εκράνα=κρατοῦσα. κουλούφ’=θήκη. ‘Εχ’ κ’ έμπαίν’ναμε=κοντεύαμε νά μποῦμε. άμόν=σάν. έλα δά=έλα δῶ. έφέκες=άφησες.

Με τ’ έναν τδερπάν...

‘Η Μαρία τη Ζωγραφάντων σήν Τσίτεν άπέσ’ ένας έτονε. Γράμματισμέντσα. Σά Τούρκικα πιλιπίλ’. Σ’ ά-

κούλ' κανείς 'κ' έφτανεν άτεν. "Ηνταν θά έποΐναν σό χωρίον άπέσ' θά έρώταναν άτεν. Χάσον τό λένε' τό σόί σ' πάντα σόί έν'. 'Ασ' σοί Λαζαράντας έτονε, τή Σίλβεστρε τή Δεσπότ' άνεψιά. 'Ασ' σήν καπιλέν άτς Δεσποτάδες και ποπάδες και μετεντζήδες έξέβανε. 'Ο Δεσπότ'ς ό Γερβάσιον όνταν έρτον σήν Γουμεράν, σή Τσίτες τό Μαναστήρ, τήν Μαρίαν έράευν. 'Η Μαρία πα όνταν έκουγεν πώς θά έρται ό Δεσπότ'ς, έποΐνε τή Τσίτες τά έμορφα τά παξιμάτα και άλλα παρέβγας, έφόρτωνεν τό μουλάρ' και έβγαινε σό Μαναστήρ'. 'Ο παλαιόν ό Γούμενον, ό 'Ιάκωβον έτον σύντεκνος άτ'ς και ύστερα, ό Γερβάσιον, άνεψός άτ'ς. Σό χωρίον άπέσ' ήνταν έθέλνεν έκοφτεν κ' έρραφτεν. 'Ο Μόλλ' 'Απτουραχμάντς πά, τοί Τουρκαντίων ό τρανόν, κίρβας άτ'ς έτονε. Σό παΐράμ'ν άτουν έποΐνε άτον έπίσκεψην και έστεΐλνεν και χετιάδας. 'Εκείνος πά, άσ' σ' εκείνοϋ τό μέρας, και ή γυναίκα τ' και οί νυφάδες άτ', τήν Μαρίαν ποϋ θά σ'κών'νε, ποϋ θά θήκ'νε 'κ' έξεραν. "Όνταν ό Μόλλας (Μόλλ' 'Απτουραχμάντς) θά έρτον σό χωρίον κιάν (σό Ρωμαΐκον τή μαχαλάν) θά έλεπεν τόν Ποπα-Γερδάμ' και τήν Μαρίαν. Κι' ό γιός άτ' πά, ό Μεμέτ έφέντης, ό νοφούς-μιτηρης τ' "Αρδασας, όνταν έρχουντόν σό χωρίον, τ' άλλ' τήν ήμέραν θά έβγαινε σή Γιαννικάντων νά έλέπ' τήν Μαρίαν. 'Η Μαρία έτον πολλά γροικισμέντσα γυναίκα και άσ' όλα έξερεν. Μαμμηλούκ' πα έποΐνε. "Ολτς έγιαράευν. Σό χωρίον άπέσ' έναν δονλίκ' έτονε. Φόβος άσ' σόν νοϋν άτ'ς 'κ' έπέρανεν.

"Εναν νύχταν οί έδκουέδες έρθαν κ' έκόνεψαν σή χωρί' τό κίφάλ'. Σκοτία έτον και κανείς έξ' νά έβγαίν' έφογοϋντο. Οί άγούρ' δλ' έσέβαν σά τρυπία τουν. "Αμα άποπέσ' πα έσυνεπήρεν άτ'ς. 'Ο ποπα-Έρδάμ'ς κρυφά-κρυφά έπήγε σήν Μαρίαν. 'Εσκώθεν άμάν ή Μαρία έπήγε σήν άπαντήν άτουν.

—'Από μακρά έρχουστου, ειπεν

άτ'ς. Γιάμ' επείνασете; Ψωμίν έχετε; "Αν θέλετε άς λέγω κ' έφτάνεσας έναν τδορπάν—τή Τσίτες ή τδορπά έτον όνομαστόν—

Κ' έπεκει έγύρτσεν ειπεν τοί χωρέτας:

—Μη φογούστου, τιδέν 'κ' έν' καπνάντ' ειν'. 'Απόψ' θά κάθουνταν όλίγον και θά φεύ'νε.

'Αέτ' πά, με τ' έναν τδορπάν και όλίγον ψωμίν έγλύτωσησεν τό χωρίον.

'Αοίκ'σα έτον ή Μαρία' όλα τά χάριτας ειχεν. "Αμα ειχεν και τόν παντοδύναμον. Παράς άνάγκην 'κ' ειχεν. 'Ο άντρας άτ'ς ό Σέριον, ούστάπαδης σό Ροστόφ, συχνά πυκνά σό χωρίον όν 'κ' έρτονε πά, τά παράδες τήγκοϋρ-τήγκοϋρ έστεΐλ'νεν. 'Η Μαρία έξόδευνε δπως έθέλ'νεν και έδάνειζεν πάλ'. "Ηντοσαν ειχεν άνάγκην σ' άτέν έτρεχεν.

Λεξιλόγιο: άπέσ'=*μέσα* πιλπιλ'=*λ. τ. άηδόνι* σ' άκούλ'=*λ. τ. σιδό μυαλό* ήνταν=*δ. τι* καπιλέ=*λ. τ. οικογένεια* μετεντζήδες=*λ. τ. μεταλλουργοί* κίρβας=*λ. τ. φίλος καρδιακός* χετιάδας=*λ. τ. δώρα* νοφούς-μιτηρης=*λ. τ. ύπάλληλος πού τηρεΐ τά μητρούα άρρένων* έγιαράευν=*λ. τ. ώφελούσε* δονλίκ'=*εκείνος πού δίνει τόν τόνο σήν εϋθυμία* έδκουέδες=*λ. τ. ληστές* γιάμ'=*μήπως* τδορπάν=*λ. τ. σοϋπα* καπνάντ'=*εμποροι καπνών* άοίκ'σα=*τέτοια* ούστάπαδης=*πρωτομάτορας* τήγκοϋρ-τήγκοϋρ=*ήχοιμητική έκφραση από τό μέτρομα τών χρυσών νομισμάτων* ήντοσαν=*δποιος, όποιοσδήποτε*.

Χριστιανός Τούρκος...

"Εναν βραδην δλ' έκοιμούταν. "Αμα σή Γιαννικάντων κιάν λαχουζία. 'Η Μαρία έρθεν νά παίρ' τήν Σοφίαν τή Μαρουλάντων, έπήραν και τόν Ποπα-Έρδάμ' και έχπάσαν νά πάν' σή Χαληλάντων. 'Η κίρβα τ'ς, ή Τδαρκούλα, ειχεν έναν γιόν, τόν 'Απτουλλάν. Τρεις γυναίκες έπήρεν και με τοί τρεις πα παιδίν 'κ' έστεκεν άτον. 'Εποΐναν τό παιδίν και για άποθαμένον έτονε, για σά δύο τρι' ήμέρας άπέσ' έπεθάν'νεν. Τρανόν τέρτ' τ' 'Απτουλλά και κι' άλλο

παραπάν' τή Τδαρκούλας. "Εναν ήμέραν έκαβάλκεψεν τό μουλάρ' και έξέβεν σό χωρίον, έδικισεν τή Γιαννικάντων και έκατήβεν σή Μαρίας τήν πόρταν. Είπαμε, ή Μαρία άσ' σ' όλα έξερεν: Μαμμή, γιατρός, γράμματα έξερεν, γιατροσόφια έδέβαζεν και σά τούρκικα πα πιλπιλ' με τοί τούρκς πολλά έρουζ'νεν κ' έσκοϋντο. "Αμα οί τούρκ' πα δλ' ρωμαίικα έξεραν και μόνον άσ' σ' 'Αφκά τή Χαληλάντων όλοι, τ'άκ-τούκ 'κ' έξεραν τά ρωμέϊκα. 'Η Τδαρκούλα άσ' σή Ζερμούδαν έρθεν σήν Τσίτες και γιατ' εκείνο ρωμέϊκα 'κ' έξερεν. 'Η Ζερμούδα έτον σαφίν τούρκικον χωρίον. Εκεί οί Τουρκάντ' έταν όρθοί Τουρκάντ', γιόκ άμον τή Τσίτες τοί Τουρκάντας. Οί γυναίκ' έκρύφκουταν τ' άγούρτς και τοί ξέντς. 'Εδκεπάουταν τδαρκούλ', για νά κρύφ'νε τό πρόσωπον άτουν. Για τ' εκείνο ή Τδαρκούλα, π' έρθεν νύφε σήν Τσίτες άσ' σήν Ζερμούδαν νά ρωμέϊκα έξερεν και τό τδαρκούλ' πα 'κ' έφέκεν. 'Απεκει έλεγαν άτεν Τδαρκούλα. Τό σωστόν τ' όνομαν άτ'ς Χατιτζέ έτον. Τριάντα χρόνια και παραπάν' άπέσ' σήν Τσίτες χά έγέρασεν και τ' άτέτ' άτς 'κ' έφήν'νεν. Χοντρέσσα, στρογγυλέσσα, τό πρόσωπον άτ'ς άσπρον και τά μαλλία τς μελιτέρα. Σοί γυναίκ'ς κεικά ένολουντο, άμα σ' άγούρτς νέμινκιν. Με τήν Μαρίαν τρανά φιλλας. Για τ' εκείνο έρθεν νά ηύρικ' άτεν. "Αμον τ' όμάζ' έμπροστά πα θά έποΐκαν λόγον 'Αρ' άστ' έκατέβεν σή Μαρίας τήν πόρταν και έποΐκεν χόδ'πέδ':

—Μαρία κίρβα, ειπεν, θέλω νά ευρίκ'ς σό τέρτι μ' τερμάν.

—Και ντό τερμάν θέλτς, ειπεν άτην ή Μαρία.

—Κιά Ιστέ, ή μικρέσσα ή νύφε μ', σά ήμέρας άτ'ς έν' κι όσήμερον πουνά θά έφτάει άτο. Και έμην έσυνεπήρε με ό φόβος γιάμ' ξάν κάτ' παθάν' τό παιδίν. Ντό θά γίνουμαι, νά σύρ' άτο 'κι θά έπορω. Κιάμ' ό 'Απτουλλάχ'ς-ι-μ' θά σκοτοϋται άρτούκ. 'Αουτο τρεις γυναίκ'ς έπήρεν και έναν παιδίν 'κ' έπόρεσεν νά δον-

λετιρεϋ' τ' όσπίτ'ν έμον. 'Αμάν, ήνταν έξέρτς ποΐσον, τό τερμάν'ν άθε θά ηύρικ'ς.

'Η Μαρία ένοϋντσεν όλίγον.

—Χατιτζέ χανούμ, ειπεν, έξέρτ'ς πόσον άγαπώ σε και τ' έσόν τόν 'Απτουλλάν πα σή παιδί μ' τόν όδόν έχ' άτον. Κά' θά φτάγω. "Αμα έσύ πα, ήνταν λέγω σε, γιόκ 'κι θά λές.

—Πέ, κίρβα Μαρία, πέ, γουρπάνι σ' νά ίνουμαι, ειπεν εκείνε.

—'Ακ'σον ντό θά φτάμε, ειπεν ή Μαρία. Νά μη τυχόν και κάτειναν κάτ' λές. Κανείς, κανείς χαπάρ' 'κι θά έχ'. "Ηνταν θά φτάμε, έσύ, έγώ και δύο' τρει άκόμαν θά έξέρομ' άτο. "Εγώ μίαν σ' όσπίτι σ' άπέσ' παιδίν θά γεΐδιτρεϋώ. Τέρ' νά μη άκούγ'ν άτο τ' έσέτερον ό Μόλλ' 'Απτουραχμάντς και τ' έμέτερον ό Δεσπότ'ς. 'Ο Ποπα-Έρδάμ'ς πα κίρβασουν έν' και τ' έμόν πα άνεψόν έν'. 'Ασ' σό λόγο μ' 'κ' έβγαίν' και άοϊκα χατήρα πα έφτάει. "Αμον το κοιλοπονά ή νύφε σ', στείλον έπαρ' με. "Εγώ θά έρχουμαι παίρω τό παιδίν κ' έπεκει σή βραδην άπάν' θά έρχουμαι παίρω τόν Ποπα-Έρδάμ' και τήν Σοφίαν τή Μαρουλάντων και θά κατηβαίνομε εκεί θά βαφτίζομε τό παιδίν. 'Η σωτηρία θε άτό έν'. "Αλλο μινκίν 'κ' έχ'.

'Η Τδαρκούλα έκοντοστάθεν. 'Αοϊκον πράμαν πα γίνεταί:

—Χατιτζέ χανούμ, ειπεν άτην ξαν ή Μαρία, άλλο σωτηριάν 'κ' έεις. Ξάι μη νουνίεις άτο. "Υστερα 'κι τ'αράγουμαι.

—Πέκι, πέκι, κίρβα Μαρία, ειπεν εκείνε, δ, τι λές θά φτάγω. Τό παιδίν τιδέν μη παθάν', κ' ήνταν θέλτς ποΐσον.

'Ατώρα, ειπεν ή Μαρία, άς νουνίζομε πώς θά βάλομε τ'όνομαν άθε. "Αν έν' άγούρ' θά βάλομ' άτο 'Ισάκ. Σό χριστιανικόν πα πάει και σό τούρκικον πα πάει. Κανείς 'κι θά λεί για Τούρκος έν' για Χριστιανός έν'.

'Η Τδαρκούλα έγύρτσεν έπήγε σ' όσπίτ'ν άτ'ς. "Εναν δύο ήμέρας 'κ' έπέρασεν, έρθεν τό μουλάρ' νά παίρ' τήν Μαρίαν σά κοιλοπονέματα τή

νύφες τη Τσαρκούλας. 'Ο 'Απτουλ-
λάχ'ς τέρχαλ έξέβεν έπηρεν άτεν κ'
έκατέβεν σή Χαληλάντων. Σά ξημε-
ρώματα άπάν' έλευτέρωσεν άτεν και
τό παιδιν έρθεν σό μεϊτάν'. 'Αγούρ'
έτον κέλα 'Η Μαρία σά χαράντας
άτ'ς. 'Αστ' έποϊκεν δλα τ' άτέτα,
πουρνά-πουρνά έξέβεν άπάν' σό χω-
ρίον. 'Ετοίμασεν ήνταν έχοειάσκουν-
ταν και με τήν σκοτίαν άγκά έπηρεν
τόν ποπα' Ερδάμ' και τήν Σοφίαν κ'
έπηγαν έβάπτισαν τό παιδιν και έ-
γύρτσαν. 'Ο Θεόν έποϊκεν και τό
παιδιν έξησεν κ' έμεγάλωσεν. Και ή
Τσαρκούλα έχάρεν άτο. Και ή Μα-
ρία πα σά έμπας άτουν και σά έβγας
άτουν. 'Υστερα-ύστερα άψιμον Τούρ-
κος έγέντον.

Λεξιλόγιο: λαχουδία=κουφομιλή-
ματα' τέρτ'=λ. τ. νίερι, καημός' έδκι-
σεν=έσχισε, πέρασε' πιλιλί'=λ. τ. άη-
δόνι' έρρούζ'νεν κ' έσ'κούντου=έ-

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

Συλλογή κ. Γ. ΖΕΡΖΕΛΙΔΗ

Σή Γούλα σ' 'κ' έρρούξεν

'Ο Κοτσανάς τση Κοντέσας άσ'
σοϋ Φαργανάντων έναν ξάι άπαγ-
κέσ'έτον. Έναν ξάι πά ντό έν'; τδip
πουμεπούρ'ς πέ', μαλεζόστομος έτον.
Κάποτε σό λουκούμ' καρδή ποκούμ
έλεεν

'Εναν καλοκαιρί ήμέραν ό Ρουδών'ς
ό Βασίλ'ς κ' ένας άσ' σοί Τσορτάν-
νάντας, ό Γιάννες μή, ό Θόδωρον
μή, έτοούδεψαν άπάν'σά συνόρα τουν
κ'έντῶκαν κ' εδάρθαν κ' αίμάτῶσαν
τά κατσία τουν.

'Ο Κοτσανάς πά κάπ' έκέσ'έλά-
σκουτον έχασεν τό στόμαν κ'έτέρ'νεν
άτ'ς πῶς μαλλοχτουπιουνταν. 'Αρ'
έντῶκαν όσον θ'έντουδαν κ'έπεκεί
έκάτσαν κά ν' άπονεγκάσκουνταν
είνας σόν άλλον καρδή κ'έρχίνεσαν
τό ύβρισμαν. 'Αμα ήνταν είπαν
κ'ήνταν κ'είπαν ξάν καναάτ' κ'έποϊ-
καν, έσ'κῶθαν άμον καλοι γειτονά-
δες έσπιγξαν τά ζωνάρα τουν κ'έχ-
πάσταν έντάμαν οι δύοσ άτουν πά
άσ'σά χωράφα τουν άπέσ' τά ίσα

πεφτε και σηκωνόταν, συναναστρεφόταν.
τ'άκ-τοϋκ=λ. τ. μετροημένοι' σαφίν=λ. τ.
καθαρό' γιοκ=λ. τ. δχι' τσαρκούλ'=
πέπλος' μελιτέρα=ξανά με άσπρα (άπο
τό μέλι) κεικά=κονιά' νέμινκίν=λ. τ.
με κανένα τρόπο χόδ-πέδ=λ. τ. οι συνη-
θισμένες φιλοφρονήσεις' κίρβα = φίλη
καρδιακή' τερμάν=λ. τ. γιατριά' Ιδτε
=λ. τ. ιδού' γιάμ'=μήπως' νά σύρ' άτο
=νά τό υποφέρω' κιάμ' = μά και' άρ-
τουκ=λ. τ. πιά, πλέον' όουλεττιρεύω=
κάνω νά ενδυνήσει' άμάν=λ. τ. για τό
Θεό' κά' =κάτι' γουρπάνι-σ' =λ. τ. θυ-
σία για σένα' κάτειναν=κανένα' ήνταν
=δ. τ. γεϊδτιρεύω=λ. τ. κάνω νά με-
γαλώσει' μινκίν=τρόπος, μέσον σωτη-
ρίας' ξάι=καθόλου' νουνίζω = σκέπτο-
μαι' ταραγουμεαι=άνακατώνομαι' πέ-
κι=λ. τ. πολύ καλά' κέλα=κιάλας' σά χα-
ράντας άτ'ς=σις χαρές της' άστ' ή ά-
στό=άφου' άτέτα=λ. τ. συνήθεια' άγκά
=μαζί' άψιμον=φωτιά.

θά πάγ'νε υόν άγκαλετόν σό Τζε-
βιζλούκ'. Κ'έπεκεί ένούνταν: άτοίν
μάρτυραν πά θά χρειάσκουν, ό Κο-
τσανάς άκόμαν εκείάν' έστεκεν κ'έ-
γρίντσωνεν, έρπαξαν άτον άσ'σά μα-
νίκα κ' έτδακάνταν άτον άποπίσ'ά-
τουν όξυπόλτον και φερτούλ'. 'Ασ'
σό χωρίον έκατήβαν σην άραστάν
άφκά κ'έσέβαν σό Βασιλακόν τό δρό-
μον, πέντε ώρας με τό ποδάρ'έχ'νε
νά πάγ'νε σό Τζεβιζλούκ' σό χιου-
κίουμάτ'.

'Ο Ποπαγοργόρ'ς ό Γιωρίκας άσ'
σό χωρίον άτουν μειχανετζής σό
τσαρδίν άφκά, σύντα θ'έδεβαίναν
άσ'σην μειχάνέν άτ' κέσ'είδεν άτ'ς
και 'κ' έσάρεψεν άτον τό πάσιμον
άτουν, έκούίξεν άτ'ς άπέσ', έκέρασεν
άτ'ς άπ' έναν ρακίν κι' άσ' σοϋ έμα-
θεν τή μεσελέν, λέει άτ'ς: «'Ολάν,
άλλάσαν, κι' άουτον τόν καρίπ' πά
ντό τδακάνιζετεν άποπίσ'έσουν άμον
γεσίρ' άδά σό χάλ', τσάτσαλον κι' ό-
ξυπόλτον; ξάι'κ' έντρέπεσ'νε;» Νείσα
ό Ποπαγοργόρ'ς έτσίξεν τόν παιδάν

—μουτερηδες πα ειχεν ατ'ς, τον
αδελφον ατ', τη μαναν ατ'—εκατη-
βασεν ασ' σ' αργαστερ'ν ατ' εναν
ζευγαρ' τσαπουλας, εφορ'σεν ατον,
εδωκεν ατον και δεκα γοροδα χαδ-
λουκ', σοουντα να μη συρ'λιμον, εκε-
ρασεν ατον κ'εναν ρακιν ξαν κ' εστει-
λεν ατον. 'Αρ'επηγαν ατοιεν εκατη-
βαν σό Τζεβιζλούκ', ήνταν έποϊκαν
έποϊκαν, τ'άλλο τήν ήμέραν σό βρά-
δον άπάν' ό Κοτσανάς συρίζ' κ'έρ-
ται μοναχός άποκάθεν κιάν' με τά
τδάπουλας σά ποδάρα τ', νε καλη-
μέρα νε καλησπέρα, δαβαίν' άσ'σ'άρ-
γαστέρ'κέσ' χῶρις έγνωριμάν. 'Ο
Ποπαγοργόρ'ς πα σό ζορ'ν άτ'έπηεν,
τερεί άτον ξάι νιέτ' 'κ' έχ' κουίζ' και
παίρ' άτον άπέσ' και λέ' άτον: «'Νέπε,
Κοτσανά, άτό πα ντό έτον; δαβαίντε
κι' άδακέσ'πα 'κι' τερείς, έναν καλη-
μέρα πα 'κι' άξίζουμε; έ! ντ' έποικε-
τε, ντό ειπετε, άρ'πέ άς τεροϋμε». 'Ο
Κοτσανάς πα έστάθεν έστάθεν
κ'έπεκεί έτέρεσεν άτον μίαν κι' άμον
ντό μασσα ό γάϊδαρον τ'άχάντα άρ-
γόβαλα άργόβαλα λέ' άτον: «'Σή
γούλασα σ' 'κ' έεερροϋξεν».

Λεξιλόγιο: Κοτσανάς=προσωνμία'
Κοντέσσα = προσωνμία (για τό κοντό
άνάστημα)' έναν ξάι=άκοιτά, λιγάκι'
άπαγκέσ'έτον=(φράση) χαζός, έλαφρο-
μυαλος' τδip πουμεπούρ'ς=δλότιλα κού-
φιος' μαλεζόστομος=ήλίθιος' καρδή
(λ. τ.)=άντικρυ, αντί' ποκούμ (λ. τ.)
=σατό μου' Ρουδών'ς=προσωνμία'
Τσορτανάντας=προσωνμία' έτοούδε-
ψαν λ. τ.=μαλώσανε έντῶκαν κ'έδάρ-
θαν=φρ. άλληλοχτυπήθηκαν' τά κατσία
τουν=τά μέτωπά τους, τά μοιτρα τους'
έλάσκουτον = περιφερόταν, γυροϋσε'
έχασεν τό στόμαν=άνοιξε τό στόμα'
μαλλοχτουπιουνταν = μαλλοτραβιούν-

ταν' κ'έπεκεί εκάτ'σαν=κ'έπειτα κάθη-
σαν' ν'άπονεγκάσκουνταν=νά ξεκου-
ραστοϋνε' ξάν καναάτ' (λ. τ.) κ'έποϊκαν
=πάλιν δέν ικανοποιήθηκαν' έσ'κῶθαν
=σηκώθηκαν' άμον=σάν' έσπιγξαν=
έσφιξαν' έχπάσταν=ξεκίνησαν' άπέσ'
=μέσα' άγκαλετόν=καταγγελία, μή-
νυση' Τζεβιζλούκ'=λ. τ. κεντρική κωμό-
πολη της Μαισούκας, έδρα της ύποδιοι-
κήσεως (Καϊμακαμλουκ) Μαισούκας.
ένούνταν = σκέφτηκαν' εκείάν'έστε-
κεν=έκει δά όρθιος σιεκόταν έγρίντσω-
νεν=λέξη χλευαστική' χαμογελοϋσε ήλί-
θια' έτδακάνταν άτον=τόν έσυραν,
τόν τραβολόγησαν' όξυπόλτον=ξυπόλυ-
τον' φερτούλ' = ξεκούρελο' άραστάν
άφκά=κάτω στήν άγορά' έσέβαν=μψη-
καν' χισουκίουμάτ'=λ. τ. δικαστήριο'
μειχανετζής=λ. τ. κάπελας' τσαρδίν=
λ. τ. άγορά' σύντα=ένφ' θ'έδεβαίναν
=θά περοϋσαν' 'κ'έσάρεψεν άτον=
λ. τ. δέν τοϋ άρεσε' τό πάσιμον άτουν
=ό πηγμένος τους' έκούίξεν άτ'ς=τούς
φώναξε' κι' άσ'σοϋ=κι' άφου' τή μεσε-
λέν=λ. τ. τήν ύπόθεση' όλάν, αλλά-
σαν=φρασ. τουρκ. Βρέ, σό Θεό σας'
καρίπ'=λ. τ. άπροστάτεντον, δυσουχισμέ-
νον' γεσίρ'=λ. τ. αλχημάλιον, ταλαίπω-
ρον' τσάτσαλον=γυμνόν' νέισα=λ. τ.
έν πάσει περιπτώσει, όπως κι' άν έχη τό
πράγμα' έτσίξεν=λυπήθηκε' μουτερη-
δες=λ. τ. πελάτες' τδάπουλας=παπού-
τσια έλαφρά' σοουντα=λ. τ. τουλάχιστον'
νά μη σύρ'λιμον=νά μη τραβάει πείνα
νέ-νέ=λ. τ. ούτε οϋτε' σό ζορ'ν άτ'έπη-
γεν=φρ. τοϋρθε δύσκολο, τοϋ κακοφά-
νηκε' νιέτ'=λ. τ. σκοπός' άρ'πέ άς τε-
ροϋμε=λοιπόν λέγε νά δοϋμε' άχάντα
=άγκάθια' άργόβαλα-άργόβαλα=άο-
γοκίνητα' σή γούλα σ' 'κ' έρροϋξεν=
φρ. δέν έπεσε σό λαιμό σου, δέ σέ μέλλει,
δέ σ' ένδιαφέρει.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΕΠΕΚΚΛΗΣΕΣ

Συλλαγή κ. ΧΡ. Α. ΣΑΜΑΡΤΖΗ

Φά τα έσύ.

'Η γυναικαδέλφ'σσα τή σ'χωρεμέ-
νονος τή Ποπαθανάσ'—νά έχομε τήν
εϋχην άτ'—έτονε όλίγον τεκελτοϋ.
'Εναν ήμέραν έβρασεν τσίρα και έ-

πειδής 'κ' έξερεν νά μαγειρεύ', έσέγ-
κεν κ' έλτσεν άτα. 'Ερθεν τό μεση-
μέρ' ό Ποπάς νά τρώει και τερεί ά-
λικά, τδόρα. Ντό νά λέει άτεν και
νά μη έρτ' άτο Ινκιάρα, έτον και ό-

λίγον μασχαράνος, έκλωσεν εἶπεν ἀτεν: «Νέκουτῆ Πόλυξενη, ἀβοῦτα τὰ τσίρα ξάι πῶς 'κ' ἔλτσες ἀτα; Μάκαρ 'κ' ἔχομε ἄλας;» Εἶπεν ἀτον κ' ἐκείνη: «Καί ποῖος εἶπε σε 'κ' ἔλτσα τα; Πάντα ἄμον ζαντὸς μὴ καλατζεύς' ἐθάρεςες ξάι κόσμον 'κ' εἶδα; ἕναν βούραν ἄλας ἔρρουξα σὸ χαλκὸν ἀπέσ' καὶ ἐσὺ λές με 'κ' ἔλτσα τα; «'Αρ' ἀτές ἄν ἔν', εἶπεν κι ὁ ποπὰς, νά, φά τα ἐσὺ».

Λεξιλόγιο: γυναικαδέλφ'σασα=γυναικαδέλφη· τεκελτοῦ=ἀπλοϊκή, χαζή· τσίρα=ξηρὰ φροῦτα (μῆλα, ἀπίδια κ.τ.λ.) ἐσέγκεν=ἔβαλε· ἔλτσεν· ἀλάτισε· ἀλικά=ἀλμυρά· τῶρα=λύσσα· ἔρχομαι Ἰνκιάρα=ἀροῦμαι· ξάι=διόλου· μάκαρ=μήπως· καλατζεύω=μιλῶ· βούρα=φούχτα· ἔρρουξα=ἔριξα· ἔπεσα.

Δάκλυσον ἀ κέλα.

Τῆ Ποπα· Δημήτρ' ὁ Γιώρτς ὄντες ἔρθεν σὴν Κεπέκκλησεν ἀσ' σὴν Ρουσιάν, ἔμενεν σ' ἀδεφοῦ ἀτ' τῆ Θεόδωρ' τ' ὀσπίτ'. Ὁ Θεόδωρον ἔτον σὴν Ρουσιάν καὶ ἡ γυναίκα τ' ἡ Παρθένα ἐπέμ'νεν σὸ χωρίον νά ἐράζ' τ' ὀσπίτ'. Ὁ Γιώρτς ἔστειλεν τὴν νύφην ἀτ' τὴν Παρθέναν νά πάει φέρ' ὀλίγον ρακὶν καὶ νά κεράζ'νε τὰ παιδία π' ἔρθαν σὸ καλωσόρισμαν. «Νέκουτῆ Πάρθενα, εἶπεν ἀτην, ἔπαρ' ἕναν πουκάλ' καὶ δέβα φέρεν ὀλίγον ρακὶν». «'Αφεντα, λέει ἀτον ἡ Παρθένα, 'κ' ἔχομε πουκάλ'. Ἐναν τέκ πουκάλ' ἔχομε, ἐκείνο πὰ ἔχ' ἀπέσ' ἀγιασμόν». «'Ε; Ντό εἶπες; εἶπεν ὁ Γιώρτς, ἀγιασμόν ἔχ' ἀπέσ'; 'Αστ'

ἄν ἔν', ἔύσον κά τ' ἀγιασμόν καὶ δέβα φέρεν τὸ ρακὶν».

'Η Παρθένα ντό νά ἐποῖνεν; 'Εστάθεν κ' ἐδάδεψεν ἄμον λιθάρ' σὸν τόπον ἀτ'ς καὶ 'κ' ἔξερεν ντό νά ἐφτάει. Πῶς νά ἔξύν' κά τὸν ἀγιασμόν!

«Γιά στά, εἶπεν ἀτεν ὁ Γιώρτς, καὶ ποῖος ποπὰς ἔτονε π' ἐποῖκεν ἀτὸν τὸν ἀγιασμόν;» «'Ο Ποπα· Παναέτας», εἶπεν ἀτον ἡ Παρθένα. «'Ε, ἀέτο' ἄν ἔν', εἶπεν ἀτεν ὁ Γιώρτς, ἀτότες τὸ πουκάλ' δάκλυσον ἀ κέλα».

Λεξιλόγιο: ἐράζω=φυλάγω· νέκουτῆ=καλὴ σὺ· ἕναν τέκ=ἕνα μόνο· ντό=τί· ἀτ'· ἔτοι· ἔύσον=χῦσε· κά=κάτω· ἐδάδεψεν=λ.τ. ἰάχασε· ἄμον=σάν· δάκλυσον=ἔξπλυσε· κέλα=κιόλα.

Σά τρία γρόδα 'κ' ἰδίγ' ἀτεν.

Μίαν ἔρθαν σὴν Κεπέκκλησεν κατ' ξέν' ἀσ' σὴν Κερασούνταν καὶ ἐθέλεσαν νά ἀγοράζ'νε εἶναν κοσσάραν νά τρώνε. Ἐπῆγαν σὴ Ταδύγλου τὴν Μαγδάλαν ν' ἀγοράζ'νε τὴν κοσσάραν. Λέει ἀτεν ὁ εἶνας ἀτου: «'Ε, θεία, πόσα θέλτς γιὰ τὴν κοσσάρα σ'; Θέλτς νά δίγω σε ἑκατὸν παράδες;» Λέει ἀτεν κι ὁ ἄλλος ὁ σύντροφος ἀτ': «'Ελα ἄς δίγομε σε τρία γρόδα». «Γιόκ, γουρπάν σὰ νύχ'α σ' νά ἴνομαι, εἶπεν ἡ Μαγδάλα, σὰ τρία γρόδα 'κ' ἰδίγ' ἀτεν, ἐγὼ σὴν κοσσάρα μ' ἑκατὸν παράδας θέλω».

Λεξιλόγιο: κοσσάρα=κόττα· ἑκατὸν παράδες=2 1/2 γρόσια· γιόκ=λ.τ. δ'χι· γουρπάν σὰ νύχ'α σ' = θυσία σὰ νύχ'ια σου (νά γίνω)· 'κ' ἰδίγ' ἀτεν=δὲν τὴ δίνω.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΣΤΑΥΡΙ

Συλλογὴ τοῦ κ. (Δ.Κ.Π.) ΣΤΑΥΡΙΩΤΗ

'Η Φανὴ καὶ οἱ Κρεμέτ'.

Τῆ Γαγια ἡ Φανὴ ἀσ' σ' Ἀπανωχώρ', πολλὰ ἀνοιχτομάτσα γυναίκα ἔτον. Μίαν ἐπῆγεν σὴ Κρώμ' νά ἐφτάει προξενεῖαν. Οἱ Κρεμέτ' σκύλλ' παιδία, ἰεὶ θὰ παίζ'ν ἀτεν.

— «Φανὴ, εἶπαν ἀτεν, ντό θέλτς, ρακὶν γιόξαμ καβάν;»

— «Δώστε με μίαν ἕναν ρακὶν κ' ἐ-

Λεξιλόγιο: λογοθέτισσα· ἐτοιμόλογος· σουμά=πλησίον, κοντά.

Τρώγ' ἀτο ἐγώ.

Τῆ Στουπέα ἡ Μαρία ἀσ' Ἀπανωχώρ' ἔτον λογοθέτισσα. Μίαν εἶπαν ἀτεν: «Μαρία, κάτι φέρτς μας ὀλίγον μέλ' νά τρώωμε;» — «Μῶσε, εἶπεν, τ' ἐμόν τὸ στόμαν κι ἄλλο σουμά ἔν', τρώγ' ἀτο ἐγώ».

πεκεῖ ποῖστε με κ' ἕναν καβάν», εἶπεν ἡ Φανὴ

Λεξιλόγιο: Ἀπανωχώρ' = ἐνορία τοῦ Σταυρί· Κρώμ' = ἡ Κρώμνη, χωρίον τῆς Χαλδίας· νά ἐφτάει προξενεῖαν = νά κάνει προξενιά· τέι = λ.τ. τάχα· γιόκσαμ = λ.τ. ἢ ποῖστε = κάμετε.

'Ασ' σὸ «τρώει ἀτο ὁ πεθερό μ'» κιάν'.

Ἄσ' ἑκατηγόρ'ναν τῆ Χατζάβας τὴν νύφην πῶς ἔν' ἀπρόκοφος.

Ἐλεγαν πῶς ὄνταν πάει σὴν στράταν κέσ' φορτωμέντσα, πάντα κλάν' καὶ φάζ' ἀτο τοῖ μειζοτέρτς τῆ χωρί'. 'Ασ' σ' ὦτῖν σ' ὦτῖν, ἐντῶκεν καὶ σὴ Χατζῆ τ' ὦτῖν. 'Κ' ἐπόρεσεν νά ὑποφέρ' ἀτο, ἄμα σὴ χώρας τὰ λόγια πα 'κ' ἐβασίσκουτον. Ἐθέλεσεν ὁ ἴδιον ν' ἀκούει μὲ τ' ὠτία 'τ'.

Ἐσ' κῶθεν ἕναν ἡμέραν ἐπῆγεν κρυφά κρυφά καὶ ἐκρύφτεν ἀπέσ' σ' Ἀεβασίλι' τ' ὄρμιν σ' ἕναν λιθάρ' ἀφκά. Πολλὰ καιρὸς 'κ' ἐδέβεν, ἔρθεν ἡ νύφ' ἀτ' ἀσ' σὰ Λιβάδα κέσ' φορτωμέντσα καὶ ἐντῶκεν σὴ Μακρομηλί' τὸν ἀνέφορον κιάν'. Ὁ Χατζῆς χαμάν ἐξέβεν ἀποφκά ἀσ' σὸ λιθάρ' καὶ τούλα-τούλα πάει ἀποπίσ' ἀτ'ς.

Ἡ νύφε ἐρχίνεσεν νά κλάν' καὶ νά λέει: «τρώει ἀτο ὁ πεθερό μ'» «ἀοῖτο νά τρώει ἡ πεθερά μ', ἄμα ἀτὸ μικρὸν ἔτον». Ἐσπίχτεν καὶ τράτς! ἐδῶκεν ἕναν κι ἄλλο τρανὸν πορδῆν.

— «'Αοῖτο πὰ ἡ πεθερά μ' νά τρώει, ἀντζακ χορτάζ'» εἶπεν ἡ νύφε καὶ ὄσον ντ' ἐπέγ'νεν ἔκλανεν καὶ ἐφάζ'νεν ἀτο τοῖ μειζοτέρτς τῆ χωρί'. Ὁ πεθερός ἀτ'ς πα ἀποπίσ' ἀκούει,

ἄμα χῶμαν τρώει καὶ λαλιάν 'κ' ἐβγάλλ'. Ἡ νύφε ἀφοῦ ἐξέβεν τὸν ἀνέφορον, ἐκάτσεν σ' ἕναν χαμελὸν περ'βολόπον ν' ἀναπάεται. Ὁ χατζῆς ἀτότε ἔρθεν ἐφτάσεν ἀτεν καὶ ἀσ' σ' ἀφκιάρ'ν ἀτ' ἐπῆγεν νά δαβαίν' χωρὶς νά τερεῖ σὸν πρόσωπον ἀτ'ς. Ἐκείνη ἄμον ντό εἶδεν ἀτον ἐκοκκινίασεν, ἔρθεν κ' ἐπεκρέθεν καὶ ἐρώτεσεν ἀτον.

— «'Αφέντα, ἀσ' σὰ πότεκίαν' ἔρχεσαι ἀποπίσ' ἰ-μ' καὶ 'κ' εἶδα σε;»

— «'Ασ' σὸ τρώει ἀτο ὁ πεθερό μ'» κιάν', εἶπεν ὁ Χατζῆς καὶ ἐπῆγεν ἐχάθεν (!).

Λεξιλόγιο: φάζ' ἀτο = τὸ ταῖζει· μειζοτέρτς = μεγαλειτέρους· ὄρμιν = χαράδα μὲ ροάκι, ρεματιά· ἐντῶκεν = χτύπησε ἀποφκά = ἀπὸ κάτω· τούλα-τούλα = σιγά σιγά, ἀθόρυβα· ἀντζακ = λ.τ. μόλις· ἀναπάεται = ἀναπαύεται· ἐφκιάρ' = λ.τ. θυμός· ἔρθεν κ' ἐπεκρέθεν = ἔπαθε ψυχρολουσία· ἀσ' σὰ πότεκίαν' = ἀπὸ πότε περίπου.

(1) Σ.τ.Δ. Ἀπ' ἀφορμὴ τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ ἔχομε νά σημειώσωμε τ' ἀκόλουθα: Μερικοὶ ἀναγνώστες τῶς νά παραξενευτοῦν γιὰ τὴ δημοσίευση παρόμοιων λαογραφικῶν κειμένων. Ὅμως ἡ λαογραφία δὲν γνωρίζει περιορισμοὺς στὶς ὀποιοσδήποτε ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Ἀπειναντίας ἐπιδιώκει νά μὴν ἀφήσει καμιά πηγὴ ζωῆς ἀνεκμετάλλευτη, καμιά πτυχὴ ἀνεξερεύνητη. Ὁ Βοκάκιος γράφει κάπου: Δὲν ὑπάρχουν ἀίσχρὰ ἀναγνώσματα ὑπάρχουν ἀίσχροι ἀναγνώστες. Ἐχομε συνεπῶς νά κάνομε τὴ σύσταση στοὺς συλλογεῖς, νά μὴ διστάζουν νά μαζεῖουν καὶ νά μᾶς στέλλουν ὕλικὸ καὶ αὐτοῦ τοῦ περιχομένου.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΧΑΛΔΙΑΣ (ΑΡΓΥΡΟΠΟΛΗΣ)

Συλλογὴ κ. Β. Π. ΨΗΛΙΑΝΤΗ

Τὸ σουμάδεμαν τῆ Γιώρ' τῆ Μεντέκ'.

Ὁ Γιώρτς τῆ Μεντέκ' ἀσ' σὰ Πλάτανα ἐσοῦρεψεν κ' ἔρθεν σὸ κᾶν', σὴν πατρίδαν ἀτ', νά σουμαδεύκεται καὶ νά γυναικίζ' με τὴν εὐχὴν τῶν γονέων. Τραπεζουντέισαν καὶ Πλατανέτσαν 'κ' ἐθέλεσεν νά παίρ' ἐνοῦντσεν ἐκεῖν' πολλὰ φανταγμέν'

εἶν' κ' ἔρθεν σὸ κᾶν'.]

Ἐτέρεσεν ἀδά, ἐτέρεσεν ἀκει, ἐπῆγεν σ' οὐλα τὰ τερνέκα, ἐσέγκεν καὶ τῆ Ναλτῶατζῆ τὴν Ἀφέντραν νά τερῆ σ' ἐκεῖνον κορράν ἕναν κουτῆν, σὸ τέλος ἐπεγενεῦτεν ἕναν ἔμορφον κορίτσ', κορίτσ' μὲ τ' ὄνομαν, κ' ἀσ' ἕναν τρανὸν σόϊ. Εἶπεν ἀτο

τὸν κύρ'ν ἀτ', ἄμαν ὁ κύρτς ἀτ' ξάι
'κ' ἐθέλεσεν :

—Γιόκ, ὄγλουμ', εἶπεν ἄτον, ἀτέ για
τ' ἐσὲν 'κ' ἔν'. Τ' ὀσπίτ' τρανόν, πεί-
ζατέδες, δὲν 'κ' ἔχω νὰ λέω, καλὸν
κ' ἔμορφον κορίτσο, ἄμαν σ' ἀγοῖκα τὰ
σόγια κιάν' μ' ἄτουλεύκεσαι, ρούεις
καὶ τσακόντς τὰ μέσα σ'. Ἀτοιὶν ἔ-
ναν καιρὸν ἔσαν τρανοί, σ' ἀτεινέτε-
ρα τὰ ἔξοδα ἐσὺ 'κ' ἰ θ' ἐπορής νὰ
ταγιανεύς. Τ' ἐσὰ τ' ὠμία σ' ἀγοῖ-
κον γομάρ' 'κ' ἰ ταγιανεύ'νε. Ἐμὲν
ἂν ἀκούς, θ' ἀποδαβαίνις ἀτην καὶ
θὰ πάμε νὰ ψαλαφοῦμε τῆ Θεόδωρ'
τῆ Φουλιράτα τὴν θαγατέραν, ἀσ'
'Αε-Θοδωρί' τὴν μαχαλάν, ἐκείνος
πά ἔχ' ἕναν ἔμορφον κουτῆν.

Ὁ παιδὰς ἐζουκάδεψεν σὴν ἀρχὴν,
ἐκλῶσταν ἀδά, ἐκλῶσταν ἀκεῖ, τιδὲν
'κ' ἐγέντον. Ἐφοβέρτσεν, θὰ πάη
παίρ' Τραπεζουντέισσαν, Πλατανέ-
τσαν, τῆ κυροῦ ἀτ' τ' ὠτίν 'κ' ἰδρω-
σεν, μόνον εἶπεν ἄτον, ἂν ἐβγαίνις
ἀσ' σὴν βουλή μ' δίγω σε τὴν κατὰ-
ρα μ'.

Ὁ Γιώρτς ἐτέρεσεν ὁ κύρτς ἀτ'
ὄτουνοῦμ', ἔρθεν σὸ ἰμάν, κ' ἕναν ἡ-
μέραν εἶπεν ἄτον.

—Ἄς γίνεταί τ' ἐσὸν ὁ λόγος, ἄς
πάμε ψαλαφοῦμε τῆ Φουλιράτα τὴν
κουτῆν.

Ὁ γέρον ἐχάρεν, ἐπῆγεν ταῖσα σὴ
Κοταλάκ' τ' Ἀναστάσ' σὴν καβέν,
ἠῦρεν τὸν Σιόρ', εἶχαν καὶ κάτ' συγ-
γένειαν μὲ τ' ἐκείνον, κ' ἐγνατούρε-
ψεν ἄτον τὴν μεσελέν.

—Χούσουμ', ἀτὸ τ' ἐμὸν δουλείαν
ἔν', εἶπεν ἐκείνος. Ἀτὸ Ἀφέντρας
δουλείαν 'κ' ἔν'. Ἐσεῖς ξάν δώστ'
ἄτην ἕναν καζίν, ἀσ' σὸ ἐκαβάλκεψεν
τὰ πουλούλα, ἄμαν συγγενὸς ἐγὼ εἶ-
μαι, 'κ' ἰ θέλω ὁ παιδὰς νὰ κακορούζ'.

Ἐφέκεν τὴν νερκιλὲν ἀπέσ' σὴν μέ-
σεν, κ' ἐσκῶθεν ἐπῆγεν σὸ μαγαζίν τῆ
Φουλιράτα.

—Θόδωρε, χαίρλια μασλαγάτα ἔρ-
θα νὰ ἐφτάω. Ὁ Μεντέκ'ς ἔστειλε
μὲ νὰ ψαλαφῶ τῆ θαγατέρα σ' σὸν
γυιόν ἀτ', ντὸ λές κ' ἐσὺ; Ἐξέρτς
ντὸ ἄξιον παλληκάρ' ἔν' καὶ σὰ Πλά-
τανα πολλὰ πιλινεμένος ἔν', τ' Ἀν-
τρονικάντων πὰ τὴν κουτῆν ἐπόρνευ

νὰ ψαλάφανεν, ἄμαν ἐκείνος πα-
τριώτσαν ἐθέλεσεν.

Ὁ Φουλιράτες ἐχαμοπέταξεν ἀσ'
σὴν χαράν ἀτ'. Ἐνοῦντσεν : ἀσ' σὸν
οὐρανὸν ντ' ἐθέλνεν σὴν γῆν ἠῦρεν
ἀτο. Ὁ μαυράχαρον ἀσ' σὸ εἶχεν πα-
ράδας, ἦντσαν ἐντοῦνεν σὴν πόρταν
ἀτ' κ' ἐψαλάφανεν τὰ κορίτσα τ' (κ'
εἶχεν 3-4), οὐλ' φουλιρία ἐψαλάφαναι.
Ἐτέρεσεν παρὰς λόγος 'κ' ἰ γίνεταί,
ἐχαμοπέταξεν ἀσ' σὴν χαράν ἀτ'.
Ποῦ νὰ ἔξερεν ντὸ ἔχ'νε ἀφκά σὴν
γλῶσσαν ἄτου. Εἶπεν σὸν Σιόρ' :

—Ἄρ' ἀσ' σὸ εἶδες' ἄτο ἐσεῖς ἰρα-
βάν, καλὸν κ' εὐλογημένον, ἐγὼ ντὸ
λόγον ἔχω, ἡ θαγατέρα μ' τ' ἐσέτε-
ρον ἔν' ὄνταν θέλετεν ἐλάτε σὸ ψα-
λάφεμαν.

Ἐδῶκαν ἀτο γαρέρ' τὴν Κερεκὴν
τὸ βράδον νὰ πάγ'νε. Κι' ἄμ' ἔπος,
ἄμ' ἔργον, τὴν Κερεκὴν ἔτοπλαεῦταν,
ἔψαν τὰ φανόζα κ' ἐσ' κῶθαν ἀσ' σὴ
Παναγίας τὴν μαχαλάν ἐπῆγαν σὸν
'Αε-Θόδωρον.

Ὁ Φουλιράτες πὰ ἐκάλεσεν τὸν
κύρ'ν ἀτ', τ' ἀδέλφα τ' καὶ τοῖ γει-
τόντς, ἐσ' κῶσεν τὰ ψαθλα κ' ἔστρω-
σεν τὰ χαλία, ὁ λόγος τὸ φέρ', κ' ἐ-
νεμέν'νεν ἀτ'ς.

Ἄρ' ἀσ' σὸ ἔρθαν, ἐκαλωσόρτσαν
ἀτ'ς κ' ἐσέγκαν ἀτ'ς κ' ἐκάτσαν σὰ
σετῆρ-παῖδια Εἶπαν ἕναν δύο μασχα-
ρίας, ἔγκαν σὴν μέσεν τὸ στόλ' μὲ τὸ
ρακὴν, καὶ μὲ τὸ καυκὶν σὸ χῆρ'ν ἀτ'
ὁ Σιόρτς, ἐσκῶθεν σὸ ποδάρ' κ' εἶπεν :

—Μὲ τὴν εὐχὴν τῶν 318 Ἀγίων
Πατέρων, μὲ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν βου-
λὴν τῶν γονέων, ἔρθαμε νὰ ψαλα-
φοῦμε μίαν χρυσην κόρην, κ' ἐκατὸν
χρυσὰς λίρας—ὁ μακαρίτες ἐγάπα-
νεν καὶ τὰ ἐλληνικοῦρας, σὴν καβέν
πὰ ὄνταν ἐπῆγ'νεν ἐψαλάφανεν γιὰ
τὴν νερκιλὲν ἀτ' : *ἄνθρακα πεπυρα-
κτωμένην* !...

Ὁ Φουλιράτες ξάι 'κ' ἰ ἐπερμέν'νεν
ἀγοῖκον πράμαν, ἐχολάστεν, ἐκοκί-
νεσεν, ἐσ' κῶθεν κ' ἐκείνος σὸ ποδάρ'
καὶ εἶπεν : «Ἐχομεν μίαν χρυσην κό-
ρην, ἄμα ἐκατὸν χρυσὰς λίρας 'κ' ἰ ἔ-
χομεν».

Ὁ γέρον ὁ Μεντέκ'ς ἄλλο τιδὲν
'κ' ἰ ἐθέλεσεν ν' ἀκούη, ἐσ' κῶθεν σὸ

ποδάρ' ἐκούϊζεν τὸν γυιόν ἀτ' κ' εἶ-
πεν ἄτον :

—Ὁγλουμ, ἐσὺ τῶαχάλτς κ' ἐγὼ
τεγιά μειζότερος κ' ἀκουλῆς, ἐσὺ ἀσ'
ἔμὲν καλὰ ἐνοῦντσες, ἀτῶρα ἔρθα
κ' ἐγὼ σ' ἐσὸν τὸ καράρ'. Καλὰ
ἔλεγαν οἱ παλαιοὶ ἐμοῦν : «τέρ'
τὴν-οὔγιαν κ' ἔπαρ' τὸ πανίν, τέρ'
τὸν κύρ' καὶ τὴν μάναν κ' ἔπαρ' τὸ
παιδίν». Ἄρτοῦκ ὄνταν θὰ φορκί-
γουμες, σὸ τρανὸν τὸ ποτὰμ' ἄς
φουρκίγουμες, σ' ἀγοῖκα κοτορῆμα
μὴ φουρκίγουμες. Ἐλα, ὄγλουμ, ἄ-
ψέστε τὰ φανόζα, σ' κῶσον ὄλον τ'
ἀλάι καὶ ταῖσα ἄς πᾶμε σ' Ἀγιαννί'
τὴν μαχαλάν, σὸ τρανὸν τ' ὀτζάκ',
τ' ἐσὸν τὸ χουσμὲτ' ἀκεῖ ἔτον, πεί-
χουτᾶ ἐντῶκα το λάχταν, ἄς πᾶμε
σουμαδεύομε σε δμπως ἐθέλ'νεν ἡ
ψῆ σ'.

Λεξιλόγιο : ψαλαφῶ = ζητῶ, ζητῶ
σὲ γάμο· ἐσούρεψεν = λ. τ. τράβηξε' σου-
μαδεύκεται = ἀρραβωνιάζεται· γυναικί-
ζω = παντρεύομαι (γιὰ τὸν ἄντρα)· ἐνοῦν-
τσεν = σκέφτηκε· τερνάκια = πανηγύρια·
ἐσέγκεν = ἔβαλε· Ναλτῶατζη Ἀφέντρα
= ἐπόνυμο καὶ ὄνομα ὀνομαστῆς μεσίτριας
γάμων κιορᾶν = λ. τ. κατάλληλο, ταιριαστό·
ἐπεγευέμεν = λ. τ. ἄρεσε· ξάι = διόλου·
ὄγλουμ = λ. τ. παιδί μου· πεί-ζατές =
λ. τ. τοῦ μπεῖ παιδί, ἀριστοκράτης· ἀ-
γοῖκα = τέτοια· ἄτουλεύκουμαι = λ. τ.
τολμῶ καὶ ἀναμετριέμαι μὲ ἀνώτερο·
ρούζω = πέφτω· ρούεις = πέφτεις· τσα-

κόντς = σπάζεις· τὰ μέσα σ' = ἡ μέση
σου· σ' ἀτεινέτερα = στὰ δικά τους· τα-
γιανεύς = λ. τ. ἀντέχεις· γομάρ' = λ. τ.
φόρτωμα ἀπίδαβαίνω = ξεπερνῶ περ-
νῶ, ἀφήνω· ζουκαδεύω = δυσανασχετῶ·
ὄτουνοῦμ' = λ. τ. τὰ ξῦλα μου = παροιμ.
φρ. πὸν σημαίνει μεγάλο πείσμα ἰμάν =
λ. τ. πίστη· ἔρθεν σὸ ἰμάν = ὑποχώρησε·
ἐγνατούρεψεν = λ. τ. ἔδωσε νὰ καταλάβῃ.
μεσελέ = λ. τ. ἐπόθεση· χουσοῦμ' = λ. τ.
συγγενής· κακορούζω = κακοπέφτω·
κιᾶζίν = ὕψασμα μεταξωτό· ἐκαβάλκε-
ψεν τὰ πουλούλα = καβάλησε τὰ πιθά-
ρια· παροιμ. φρ. πὸν λέγεται γιὰ γυναι-
κες κωρῶς ἢ γιὰ ἄντρες πὸν ἀσχολοῦν-
ται μὲ συνοικέσια· χαίρλια μασλαγά-
τα = αἰσιες δουλειές πιλινεμένος = ξα-
κονιστός, γνωστὸς γιὰ τὴν καλή του φήμη·
ἰραβάν' = λ. τ. προποῦμένο, ταιριαστό·
ἐδῶκαν ἀτο γαράρ' = τὸ ἀποφάσιον·
γαράρ' = λ. τ. ἀπόφαση· ἔτοπλαεῦταν
= λ. τ. μαζεύτηκαν· ἔψαν = ἀναψαν· φα-
νόζα = φανάρια· σετῆρ-παῖδη = λ. τ. ἐξέ-
χουσα θέση τοῦ διβανιοῦ, προικοκαθη-
δρία· μασχαρίας = ἀσιεῖα· ἐχολάστεν =
θύμωσε· ἀλάι = λ. τ. παρὰ· τῶαχάλτς =
λ. τ. νέος, ἀπειρος· μειζότερος = μεγαλύ-
τερος, σεβάσμιος· ἀκουλῆς = λ. τ. μυαλω-
μένος· τέρ' = κοίτα, τῆρα· ἄρτοῦκ = λ. τ.
πά· φουρκίγουμαι = πνίγομαι· κοτορ-
ῆμα = ρεματάκια· ταῖσα = κατευθεῖαν·
χουσμὲτ' = λ. τ. (κιομέι) ὑψηλὴ πείχουτᾶ
= λ. τ. τοῦ κάκου· ἐντῶκα το λάχταν =
τὸ κλώτσημα, τὸ ἔχω ἀπορρίπει.

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΑΝΤΑΣ (1)

Συλλογὴ τοῦ κ. Μ. ΝΥΜΦΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Καλὰ λέει ἡ ποπαδίκα.

Σὴν τραπεζοῦντας τὰ χωρία ἔσαν
πολλοὶ ποπάδες ἀγράμματοι. Εἷνας
ἄπ' ἄτουνοὺς τὰ ἦχους βαρέα 'κ' ἔχῶ·

(1) Ὁ νέος συνεργάτης μας κ. Μ. Νυμφόπουλος
ἔχει, μαζί μὲ τὰ λογογραφικὰ τῆς Σάντας, δέκα τό-
μους ἀνέκδοτη ἐργασία, ὅπου ἐξετάζει ἀπὸ κάθε
πλευρὰ τὴ ζωὴ τῆς ἰδιαίτης πατρίδος του, πὸν
θὰ ἐκδοθῶν ὅταν θὰ τὸ ἐπιτρέψουν οἱ περιστάσεις.

ριζεν. Ἄμα ἡ τύχη ἀτ' ἐβοήθησεν
καὶ ἐπέρεν εἶναν ποπαδῖαν γραμμα-
τισμέντσαν. Ἡ ποπαδία γράμματα
μονάχον 'κ' ἔν', μουσικὰ πάλ' ἔξερεν,
καὶ ὠρίαζεν τὸν ποπᾶν νὰ μὴ ἐφτάει
λάθη σὰ ἦχους. Ἐναν ἡμέραν ἐπῆ-
γεν ὁ ποπᾶς σὸν ἐσπερινὸν κὶ ὄνταν
ἐρχίνεσεν νὰ ψάλ' τὸ «Κύριε ἐκέκρα-
ξα» ὄλεν ὁ λαὸς ἐγέλασεν τὸ «Κύ-
ριε ἐκέκραξα» θὰ ἐποίνευ ἀτο βαρὺν

φκά και σκοτούται. Έχπαράεν ο δέ σκαλον, έχπαράεν και ὄλον ή τάξη τὰ μωρά έπήραν την κλαίη. Άγκαλάσκειται ο Τσάρον τον παιδαν, δπως έτον άπάν' σό παραθύρ', πολεμᾶ νά σύρ' άτον άπέσ', ο παιδᾶς 'κι παίρ' άπέσ' τὸ ποδάρ' ν' άτ'. Παρακαλει άτον ο δέσκαλον: « Αφωρισμένε, ντ' έποικα σε και θέλτε νά ρού'εις και σκοτούσαι; » Έμεις, τὰ μωρά, ανασύρομε και κλαίγομε. Έναν πονοῦμε τον 'Αναστάσ' κ' έναν πονοῦμε τον καημένον τον δέσκαλον. Έκουράγαμ' άτον ή χρά τή Τσάρωνος ὀλίαςπρον, άμον πανίν έντον.

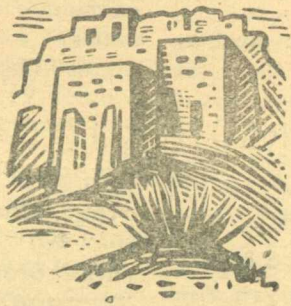
Άσ' σά πολλά κ' ὕστερα έγκαλάσταν ο δέσκαλον τον 'Αναστάσ'. Έπήρεν άτον άπέσ'. Ψεματικά ο παιδᾶς έλιγώθεν. Νερὸν φέρτε, έτζάιξεν ο Τσάρον. Τὰ μωρά έφεραν άμάν τὸ λαγήν' και έξαν άπάν' σὸν 'Αναστάσ'. Ο δέσκαλον άμον τὸ εἶδεν έπελιγώθεν ο παιδᾶς, έρθεν ή ψή άπάν' άτ', έξέβεν ὀξωκά και έποῖνεν βόλτας, για ν' άποσπάν', ο κουρεμμένον!

Ο 'Αναστάης άτότε, άμὸν ντὸ εἶδεν έξέβεν ο δέσκαλον, έλάγγεψεν κ' έσ'κῶθεν άν' και εἶπεν: Εἶδετε, παιδία, ντ' έποῖκα τον δέσκαλον; Ολα άτά ψεματικά έποῖκα τα, για νά φοβερίζ' άτον έποῖκα τα.

Άτὸ σά 1888 τή χρονίαν έντον. Πολλά χρόνια ὕστερης, έναν ήμέραν έκάθουμ νες ο Τσάρον κ' έγὼ σήν καίβεν και σήν καλατζήν ανάμεσα έρώτεσα τον: Δέξαμενε—έβάπτισεν έτον ή γυναίκα τ' ή σχωρεμέντσα ή δεξαμέντσα μ' ή Μαγάλα την εἶναν την άδελφή μ'—ντὸ έταν εκείνα ντ' έσύρνες άτότε σὸ στόμα σ' και έτρωγες, πλεπλεκούτας έταν; «Χάπα έταν, μῶρε, χάπα έσύρνα σὸ στόμα μ'», εἶπε με.

Πολλά μάγος και δάβολος έτον άτότε πα ο 'Αναστάης. Έναν ήμέραν εἶδε με σή σκολείονος την αὐλήν και αναχάπαρα, εἶπε με: Εὐκλειδη, ο Βασιλέας έχεσεν άφκάτ' άτ'. Έγὼ έπίστεψα τον. Μέρισαμ' χέσιμον κ' έτον. Έθέλνεν νά έλεγεν: ο Βασιλέας έχ' έσέν άφκάτ' άτ', τεμάκ ο Βασιλέας έει σε σήν ὕποταγήν άτ'.

Λεξιλόγιο: Γουζεύ' = θυμώνει· λαγγεύ' = πηδᾶ· έσκάλωσεν = άρχισε· νά ρούζ' = νά πέσει· έχπαράεν = έτρώμαξεν· έκουράγαμ' άτον = τον έλυπηθήκαμε πολύ· χρά = χροιά, ὀψη· έτζάιξεν = έφάναξεν δυνατά· έξαν = έχυσαν· έπελιγώθεν = ξελιποθύμησεν· μέρισαμ = λ.ι. και ὀμως, ένῶ (άντιθετικό).

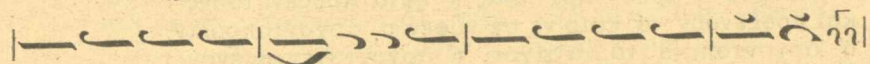

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Συλλογή του Ξένου Ξενίτα θεωρημένη από τον καθηγητή της Βυζαντινής Μουσικής κ. Σ. Καρά.

Τὰ Κάλαντα (1)

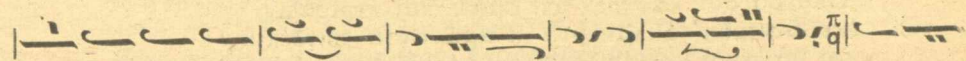
Ήχος γ' Γα ρ. Ρυθμός 4σημος. Χρόνος μέτριος γοργός.

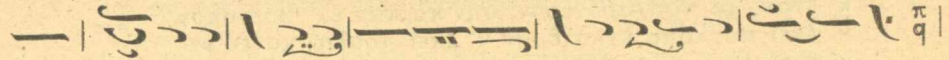
Κα λαν τα κα λος καιρος και παν τα και το χρο νο

Τὰ Φῶτα (1)

Ήχος 4/4 ρ. Ρυθμός 4σημος. Χρόνος μέτριος άργός.

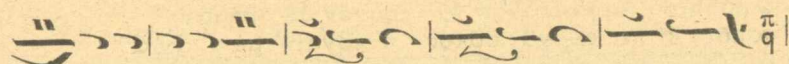
Ση με ρον τα Φω ω τα α κι ο φω τι σμο ο ο ος και αι

χα ρα με γα α λη η κι α γι ι ι α σμο ος

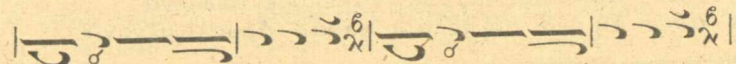
Χε ε ε ρου βι ιμ Χε ε ε ρου βι ιμ Χαι ρε χε ρου

βι ι ι ι ι ιμ χαι αι ρε Δε ε σποι να α

Τὰ Φῶτα Παιδικὸ (1)

Ήχος Λέγετος Βου Ξ. Ρυθμός 4σημος. Χρόνος μέτριος άργός.

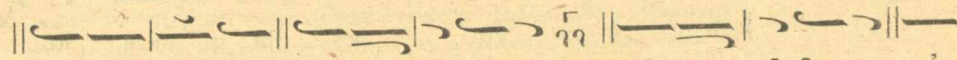

Ση με ρον τα Φωωτα γρα α γρα η πο ορ τα
σου ρο με κο πι ι δα πα με σα χα ψι ι α

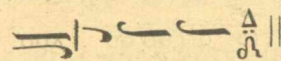
Ὁ Κύρ Θωπέκης. 2)

Ήχος Λέγετος Βου Ξ, Ρυθμός 5σημος. Χρόνος μέτριος άργός.

(*Απόδοση κ. Π. Χ. ΕΦΡΑΙΜΙΔΗ)

Κυρ θω πε κη π'ε σουν π'ε λει πες π'ε τα ξι δευ ες π'ε

τα ξι δευ ες

1) Βλέπε: Σ. Αγγελου, Λαογραφικά Κοιτύθρων, σ. 252-255.
2) Βλέπε τὸ κείμενο τοῦ τραγουδιοῦ στή σελίδα 115

Ὁ τραβωδάνον

Τοῦ κ. ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΡΚΙΝΙΔΗ

Σὴν πόρτα σ' ἔρθεν ἄρχοντας κ' ἐφτά προξενητάδες
καὶ προξενοῦν νὰ παίρ'νε σε νύφεν σ' ἀρχοντοπούλιν,
σ' ἀρχοντοπαίδ' τὸ μαναχόν, τ' ἀρχοντογεννημένον.
Παρακαλεῖ ὁ ἄρχοντας, λέν' οἱ προξενητάδες:
«Τὸ κάστρεν ἀτ' ψηλόκαστρεν καὶ μαρμαροχτισμένον,
τὸν οὐρανὸν κρατεῖ συνόρ' κι ἀντισυνόρ' τὰ λιβά,
σὸν ἦλεν ἔν' ἀπὸ σουμὰ κι ἄλλο σουμὰ σὰ ἄστρα,
σὸν φέγγον ἔν' ἀπ' ἀντικρὺ κι ἀντιφεγγίζ' σὸ φῶς-ν ἀτ'.
'Ὀλόδερα σὸν κάστρεν ἀτ' ὁμάλ' καὶ περιβόλιν,
ἐκεῖ δεντρόπ' ἀκλάδευτα κι ἀμάραντα τῆιτδέκια
καὶ μαναχὸν κοκκύμελον σὴν πόρταν φυτεμένον·
ἐκεῖ νερὰ τρεχοῦμενα ποτίζ'νε καὶ δαβαίν'νε
κ' ἕναν, τὸ παρχαρόνερον, σὴν πόρταν ἔχ' κρενόπον
κ' ἐκεῖ πουλόπα κελαῖδοῦν κ' ἐκεῖ πουλιά κονεύ'νε
κ' ἐκεῖ ἀίτηντς ἀσάλευτος μαρμαροστέκ' σὴν πόρταν.
Τὸ κάστρεν τὸ ψηλόκαστρεν, τὸ μαρμαροχτισμένον,
ἔχ' ἀσημοπαράθυρα κ' ἕναν μαλαματένεν
κ' ἕναν μικρὸν μικρίττικον φεγγίτεν μαεμένον.
'Ἀσ' σὸ χρυσοπαράθυρον ἐλέπ' τ' ἀρχοντοπούλιν
παρεκκλησόπον μάρμαρον, π' ἔχ' χρυσὸν ἀε-βῆμαν.
'Ἐκεῖ ποπὰς 'κὶ λειτουργὰ, δάκος 'κ' ἐβγαίν' με τ' ἄγια·
ἐκεῖ ὁ ἄ-Εὐγένιον ἐμπαίν' σὴν λειτουργίαν
κ' οἱ δώδεκα οἱ 'Ἀπόστολοι ψαλτάδες παραστέκ'νε.
Κι ἄσ' σὸ μικρὸν μικρίττικον φεγγίτεν μαεμένον
ἐλέπ' λειβάδα πράσινα, στράτας καὶ πολιτείας·
κ' ἐλέπ' θάλασσαν γαλενὸν κ' ἐλέπ' θαλασσοάκρα
κ' ἐλέπ' γιαλάκρα ἔμορφα, χαμελοδεντρωμένα·
κ' ἀπέσ' σὴ μέσ' σὸ πέλαος καράβ' ἀρματωμένον.»

Μοιρολόγι Σταυρί. (*)

*Ἦχος ἁ Πα φ. Ρυθμὸς ὁσημος δακτυλικός. Χρόνος μέτριος ἀργός.

(*Ἀπόδοση Ν. ΣΑΒΒΑΝΤΙΑΔΗ)

Αχ Ντο ο ε εν ναι κο ρι ιμ ντε ποι

κε ες α α ου ου το ο το ο ζου ου λου

μι ιν ο οί

(*) Βλέπε τὸ κείμενο τοῦ μοιρολογιοῦ στὴ σελίδα 112

Σὴν πόρτα σ', σὸ ψαλάφεμαν, κόρ', ἔρθεν παλληκάριν,
ἀμὸν ἀίτηντς περήφανος, σ' ἄλογον καθισμένος
κι ἀμὸν 'Ἀέρτς παντέμορφος καὶ ἠλεφωταγμένος.
Σὴν αὐλά σ' δέν' τὸν μαῦρον ἀτ', τὸν λιβωτὸν τὸν μαῦρον
καὶ καλοδέν' χρυσόπλεχτον χρυσὸν ζωνάρ' σὰ μέσα τ',
γιοσμὰδ'κα στέκ', ἰσάεται, γιοσμὰδ'κα ἀπορθοῦται
καὶ με τὴν περ'φανίαν ἀτ' στέκ', κοντοστέκ' καὶ λέει σε:
«'Εμὲν', κόρ', δωδεκάχρονον ἐρμάτωσεν ἡ μάννα μ',
ἔδωκε με λαφρὸν σπαθίν, ἄψιμον καὶ φωτίαν,
τόξα καὶ τόξοσάιττα καὶ ἀργυρὸν κοντάριν
κ' ὄνταν ἔπαρεξέγκε με, ἀίτην καμαρωμένον,
ἄλλα εὐχάντας εἶπε με σὰ ἄλλα τραβωδίας.
'Εγὼ, μικρὸν ἀετοπούλ', ραχῶπα ἐπιδέβα,
σὰ ἐπουράνα πέταξα, μεσουρανοῦ ἐστάθα,
ψηλὰ σὴ Γαβρὰ τὸ ραχίν ἐκάτσα κ' ἐνεπάγα.
'Εγὼ, λαφρὸν λαφόπουλον, ἐλαφροποδαράτον,
σ' ὄρμανα, σ' ὄρμανόραχῶ, σ' ὄρμια ἐταράγα
καὶ σὰ τρεχοῦμενα νερὰ ἐκλίστα κὰ καὶ ἔπα.
Κ' ἐγὼ δράκος, δρακόπουλον, ἐκόνεψα σὰ κάστρα,
σὰ κάστρα ἔπα κ' ἔφα κ' ἐκεῖ ἐπεβραδῶστα·
κι ἀμὸν τὸν κύρη μ' Ἑλλενος, ρωμαίικον παλληκάριν,
ἕναν πουρνὸν πουρνίττικον σὸν πόλεμον ἐξέβα
κ' ἐκάρφωσα με τὸ κοντάρ' χίλιους σὰ πολεμιστρας
κ' ἐσπάθωσα με τὸ σπαθίν χίλιους σὰ καστροτόπα,
χίλιους καὶ χίλιους δώδεκα ἐτόξεψα κ' ἐντῶκα
πέραν σὰ ραχοκέφαλα καὶ σὰ παρχαρομύτα·
καὶ χίλιους ἐπερμάτωσα, χίλιους δεμέντς ἐφέκα
καὶ χίλιους καλοκλειδωσα σὰ χαμελὰ τὰ κάστρα.»

'Ερθα, κόρ', σὸ ψαλάφεμαν κ' ἐγὼ ὁ τραβωδάνον,
π' ἔχω μουράτα ἀπλέρωτα, τῆεχέλ'κα χαβεσλούκια
καὶ τὸ γλυκὺν τὴν καλατὴν πάνταν χαρὰν καὶ γέλος.
Τὰ χαβεσλούκια μ' ἴντανε σὴν κάρδα μ' τῆιτδέκόπα
καὶ τὰ μουράτα μ' ἴντανε δεντρόπα φυλλωμένα
καὶ τὸ γλυκὺν ἢ καλατὴ μ' γαίτῶν καὶ τραβωδία·
κι ὅθεν δαβαίνω τραβωδῶ κι ὅθεν πατῶ θυρίζω
κι ἂν στέκω κι ἀναπέουμαι χαρὰν καὶ κῆϊφ' ἐφτάω·
κι ἄλλ' μαΐσσωμένον λέγ'νε με κι' ἄλλ' ὄρωματαγμένον
κι ἄλλ' δαιμονέαν, σεβνταλήν, τῆεχέλ' κ' ἐξωπαρμένον.
'Εγὼ τῆεχέλτς καὶ σεβνταλής κ' ἐξωπαρμένος 'κ' εἶμαι,
'κ' ἐδαιμονάστ' ἀπὸ βραδύς, μέραν 'κὶ ὄρωματάγα,
νὰ μαΐσσω μὲν ἐγέννεσεν, νὰ μαΐσσογενοπλάστα,
νὰ νύχταν καὶ σὸ φεγγοφῶς μαΐσσοάδες ἐφουκράστα
καὶ νὰ σὸ μαΐσσοπέγαδον μαΐσσονερόπον ἔπα.
'Εμὲν ρομὰνα ἐγέννεσεν σὰ ὑψηλὰ παρχάρα
κ' ἔν' τὸ τραγῶδι μ' ἔμορπον, λαλόπον μαεμένον
κ' ἢ κάρδα μ' ἔν' χαρὰς κλαδίν, τὸ ψόπο μ' χαρεμένον
καὶ ἢ γαίτῶ μ' ἀπ' οὐρανοῦ θεοῦ δοξολοίαν.
'Ἡ μάννα μ' ἀχπαράεται, θαμάδκεται ὁ κύρη μ',
χαίρουνταν τὰ ψηλὰ ραχῶ καὶ τὰ παρχαροτόπα,
τῆιτδέκοπαρχαρόνερα γομοῦντανε τ' αὐλάκια,
βοῦτζ'νε τ' ὄρμανόραχῶ κι ἀντιλαλοῦν τ' ὄρμια

καί τὰ χλωροδεντρόκλαδα δαδεύ'νε κι ἀπομέν'νε·
κι ἀντιβοοῦν κι ἀντιλαλοῦν καί χαμελοθυρίζ'νε
τ' ἀπόμακρα καί τ' ἔρημα ραῖοπιδεβασάας
καί λέν' τὰ ραῖοτόϊτδεκα τραγῶδ' συνεπαρμένα :
«Ὁ κόσμον ἐν' παντέμορφος, νά σάν τὸν τραβωδάνον!»

Κόρη, 'κί πεανεύκεσαι τ' ἀρχοντογεννημένον·
τὸ παλληκάρ' 'κί δέχκεσαι τὸ χρυσαρματωμένον·
καί δεχκοπεανεύκεσαι ἐμέν τὸν τραβωδάνον.
Τ' ἀρχοντοπαῖδ' τὸ μαναχόν καί οἱ προξενητάδες
ἔφτὰ φορὰς μαυροφοροῦν καί ξύν'νε μαυρα δάκρᾱ
κ' ἔφτὰ ποτάμα· 'θόλωσαν κι ὄλα τὰ κρεπεγάδα.
Τὸ παλληκάρ' ἐστέναξεν, 'πικροκαρδοποῶνεν
κ' ἐμαύριξεν ὁ οὐρανὸν κ' ἐλίβωσεν ὁ ἦλεν
κ' ἔφτὰ ραῖα 'δείσωσαν κι ὄλα τὰ βοσκοτόπα.
Κ' ἐγὼ τὸ παρχαρόπουλον, ὁ μικροτραβωδάνον,
ἔχάρα καί ἀσ' σὴν χαρά μ' ἔφώταξεν ὁ ἦλεν
κ' ἔφώταξεν ὁ οὐρανὸν κι ἄμὸν ντὸ στέκ' ὁ κόσμον
κ' ἐπέμναν τὰ ψηλόραῖα κι ὄλα τὰ βοσκοτόπα
πάνταν τῶαῖρα πράσινα, πάνταν τῶϊτδεκα
καί τὰ ποτάμα τ' ἔρημα κι ὄλα τὰ κρεπεγάδα
πάνταν δακρόπα καταινὰ καί καθαροχονάτα!

Λεξιλόγιο: λιβᾱ=σύννεφα· σὸν φέγγον = στὸ φεγγάρι· ὀλόερα = ὀλόερα·
ὀμάλ' = ἴσωμα· τῶϊτδέκια = λ. τ. λουλούδια· κοκκύμελον = κορομηλιά· κρενόπον =
κορήνη μικρή· κονεὺ'νε = κονεὺουν, κάθονται· ψαλάφεμαν = γύρεμα (σὲ γάμο)· 'Αέρτς
= αἰ· Γιώργης· λιβωτὸς = συννεφιασμένος· γιοσμάδ'κα = λ. τ. λεβέντικα (τὸ σ συρι-
σιμὸ)· ἰσάεται = ἰσιάζεται· ἀπορθοῦται = ιεντώνει τὸ ἀνάστημα καί σιάζει τὴν
ἐνδυμασία του· ἄψιμον = φωτιά· ἐπαρεξέγκε με = μὲ ξεπροβόδισε· εὐχάντας =
εὐχές· ἐπιδέβα = προσπέρασα· σὴ Γαβρᾱ τὸ ραῖιν = σιοῦ Γαβρᾱ τὴ ράχη (τοπωνύ-
μιο)· ἐνεπάγα = ἀναπαύτηκα· ὀρμια = ρεμαϊές· ἐταράγα = ἀνακατεῦτηκα· ἐπεβρα-
δάστα = βραδιάστηκα· ἐξέβα = βγήκα· ραῖοκέφαλα = βουνοκορφές· παρχα-
ρομύτα = κουνογοραμμές· ἐφέκα = ἔφησα· μουράτα = λ. τ. ἰδανικά, λαχτάρης, πόθοι·
χαβεσλούκα = λ. τ. ἐπιθυμίες, ἔρωτες, πόθοι· τῶελέ'κα = λ. τ. νεανικά·
καλατῶη = ὀμιλία· γέλος = γέλιο· γαῖτᾱ = λ. τ. σκοπός, μελωδία· κῆϊφ' = λ. τ. κέφι·
ἔφτᾱ = κᾱνω μαῖσσωμένος = ιεραῖδοπαρμένος· ὀρωματαγμένος = ὀνειροπαρμένος·
δαιμονέας = δαιμονισμένος· ἐξωπαρμένος = ξεπαρμένος, ὀνειροπόλος· μάισσα =
νεράϊδα· ἐφουκράστα = ἀφουγκράστηκα· ρομᾱνα = αὐτὴ πὸν διαφεντεύει τὰ βοσκο-
τόπια καί τὸ νοικοκυριὸ σὴν ἐξοχή· παρχᾱρα = ἐξοχικὰ μέρη (θέρειρα) στὰ βοννά·
ἀχπαράεται = τρωμάζει· θαμάδκεται = θανμάζει, ἀπορεῖ· δαδεύ'νε = λ. τ. ἀποροῦν·
ραῖοπιδεβασάας = περάματα βονῶν (διάσελα)· νά σάν = χαρὰ σὸν· 'κί πεανεύ-
κεσαι = λ. τ. δὲ σ' ἀρέσει, δὲν καταδέχεσαι· κρεπεγάδα = κρυόβρυνος· ἐλίβωσεν =
συννέφιασε· ἐδείσωσαν = γέμισαν ὀμίγλη· κι ἄμὸν ντὸ στέκ' ὁ κόσμον = (φράση)
ὀλόκληρος ὁ κόσμος· καταινὰ = καθαρά, ὀλοκάθαρα.

Προκήρυξη διαγωνισμού.

'Ελλάμα καί δημοσιεύομε τὴν παρακάτω προ-
κήρυξη διαγωνισμού:

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

**Διαγωνισμὸς
πρὸς συγγραφήν μονογραφίας περὶ τῆς
οἰκογενείας τῶν Ὑψηλάντων.**

'Η Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν ἐ-
πιθυμοῦσα νὰ διαχυθῆ περισσότερον φῶς
εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐκ Πόντου καταγο-
μένων ἱστορικῶν οἰκογενειῶν — Ὑψηλάν-
των, Μουρούζη, Ξιφιλίνων, Γαβρᾱ, προ-
κηρύσσει πρῶτον διαγωνισμὸν μὲ θέμα
τὴν οἰκογένειαν Ὑψηλάντων. Ἡ σχετικὴ
μονογραφία στηριζομένη εἰς μεσαιωνικὰς
καί νεωτέρας πηγὰς πρέπει νὰ ἐξακρι-
βώσῃ καί τὴν σχέσιν τῶν δύο οἰκογενειῶν
Ὑψηλάντων καί Ξιφιλίνων.

Εἰς τὸν διαγωνισμὸν δύνανται νὰ λά-
βουν μέρος Πόντιοι καί ξένοι. Τὰ χειρό-
γραφα καθαρογραμμένα ἢ δακτυλογρα-
φημένα πρέπει νὰ ὑποβληθῶν μέχρι 31ης
Δεκεμβρίου 1944 εἰς τὸν ἀντιπρόεδρον τῆς
Ἐπιτροπῆς Ποντιακῶν Μελετῶν κ. Χρ.
Καλαντίδην ('Αθήναι ὁδὸς Ἰπποκράτους
2). Εἰς τὴν ἐγκριθεσομένην ἐργασίαν, ἡ
ὁποία θὰ δημοσιευθῆ διὰ τοῦ «Ἀρχείου
Πόντου», θὰ δοθῆ χρηματικὸν ἐπαθλόν, τὸ
ὁποῖον μὴ δυνάμενον τῶρα διὰ τὴν νομι-
ματικὴν ἀστάθειαν νὰ καθορισθῆ, θὰ ὀ-
ρισθῆ μετὰ τὴν ἐγκρίσιν ἀναλόγως πρὸς
τὰς κρατούσας τότε συνθήκας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Φεβρουαρίου 1944

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
ΧΡ. ΚΑΛΑΝΤΙΔΗΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Γ. ΣΟΥΜΕΛΙΔΗΣ

Γιὰ τὰ παιδιὰ μας.

Χρὸς μας θεωροῦμε νὰ δημοσιεύομε τὴν παρα-
κάτω ἐπιστολὴν τοῦ κ. Παν. Μαρουλίδη. Οἱ ἀνα-
γνώστες μας γνωρίζουν πὸς ἡ πρωτοβουλία του
αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ τὴν πρῶτην ἐκδήλωσιν τῶν εὐγε-
νικῶν συναισθημάτων τοῦ καλοῦ μας συμπατριώτη.
Προσθέτομε πὸς ὁ κ. Μαρουλίδης εἶναι ἀπὸ τοὺς
πρώτους ἐνθουσιώδεις ὀργανωτὰς τῶν παιδικῶν συ-
σιστίων τοῦ Συλλόγου μας κατὰ τοὺς χαλεποὺς και-
ροὺς τοῦ χειμῶνα τοῦ 1941—42.

Μὲ τὴν νέα του αὐτὴ χειρονομία γίνεται μιὰ καλὴ
ἀρχή. Ἦδη, μὲ τὴ φροντίδα καί τὴν ἀνάλογον
ἐνέργειαν τοῦ Συλλόγου μας, τὸ καλὸ παράδειγμα τὸ
ἀκολούθησαν καί ἄλλοι εὐποροὶ συμπατριῶτες μας·
ἔτσι, μὲ πολλὰς χορηγίας, ἐξασφαλίζεται ἡ παράθεσις
κράτους καθεὶ Κυριακῇ στὰ παιδικὰ μας συσσίτια.

**Πρὸς τὸ Ἀιοικητικὸν Συμβούλιον
Συλλόγου Ποντίων «Ἀργοναῦται Κοινηνοὶ»
Καλλιθέα**

Κύριε Πρόεδρε,

Τὸ θεάρεστον ἔργον τοῦ Συλλόγου ποῦ
μὲ πλήρη κατανόησιν καί φροντισμένη ὀρ-
γάνωσιν σενεχίζεται στὸν κύκλον τῆς κοι-
νωνικῆς δράσεως, τῆς ἀλληλεγγύης καί
τῆς φιλανθρωπίας ἀπὸ καιροῦ, ἔχει εὐ-

ρει τὴν δικαίωσιν του στὴν συνείδησιν ὀχι
μόνον τοῦ Ποντιακοῦ κόσμου, ἀλλὰ καί
τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας γενικᾶ.

Δὲν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ ἀ-
ξιόλογο αὐτὸ ἔργο. Ἡ σκέψις μου τὴν
στιγμὴν αὐτὴν σταματᾶ στὰ παιδικὰ συ-
σσίτια, στὴν κατεξοχὴν συγκινητικὴ αὐτὴ
ἐθνικὴ προσπάθεια.

Βῆναι ἀληθὲς ὅτι τὰ παιδικὰ συσσίτια
τοῦ Συλλόγου μας λειτουργοῦν κατὰ
τρόπον ὑποδειγματικόν, ὅπως ἐπανειλημ-
μένως ἔχει ἀναγνωρισθῆ καί ἀπὸ τὰς
ἀρμοδίας ἀρχάς. Νομίζω ὅμως ὅτι ἀξι-
ζει νὰ καταβληθῆ κάθε προσπάθεια καί
νὰ γίνῃ κάθε θυσία ποῦ θὰ συντελοῦσε
στὴν ὅσο γνεται πληρῆστερη βελτίωσιν
τοῦ. Ἐχω παράλληλα τὴν γνώμη ὅτι
μπορεῖ νὰ χορηγηθῆ στὰ ἄπορα παιδιὰ
μας μιὰ φορὰ τοῦλάχιστον τὴν ἐβδομάδα
κρέας, μὲ τὴν καλὴ θέλησιν ὀλων τῶν εὐ-
πόρων συμπατριωτῶν μας.

Πρὸς τοῦτο ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γνω-
ρίσω, ὅτι θέτω στὴ διάθεσιν τοῦ παιδικοῦ
συσσιτίου τοῦ Συλλόγου πέντε ὀκά-
δες κρέας (κιμᾱ) καθ' ἐβδομάδα ἐπὶ ἓνα
μῆνα, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὴν προσεχῆ
Κυριακῇ (20 τρέχοντος).

Ἀθήναι τῇ 14 Φεβρουαρίου 1944.

Π. ΜΑΡΟΥΛΙΔΗΣ

Χειμερινὴ Πρόνοια.

Ἡ προσπάθεια τοῦ Συλλόγου Ποντίων
«Ἀργοναῦται Κοινηνοὶ» γιὰ τὴν ἀνα-
κούφισιν τῶν ἀπόρων συμπατριωτῶν μας
κατὰ τὴς ἑορτὰς τῶν Χριστουγεννίων καί
τῆς Πρωτοχρονιάς ἔχει καί φέτο ἰκανο-
ποιητικὰ ἀποτελέσματα. Οἱ εὐποροὶ ἔδει-
ξαν κι αὐτὴ τὴν φορὰ τὴν κατανόησιν καί
τὴν ἀλληλεγγύην ποῦ ἐπιβάλλεται νὰ
ὑπάρχει ἀνάμεσα στὰ μέλη μιᾶς κοινω-
νίας, προπαντὸς στὴς σημερινὰς περιστά-
σεις, ὅπου λείπει ἡ ὀργανωμένη ἀλληλο-
βοηθεια, καί ἡ φιλανθρωπία δύσκολα μπο-
ρεῖ νὰ φτάσῃ ὡς τὴν καλύβα καί τὴν πα-
ράγκα ὅπου φωλιάζει ἡ δυστυχία.

Ἀπὸ τὸ ποσὸν καί τὴ εἶδη τοῦ μα-
ζεύτηκαν, ἔχουν διανεμηθῆ χρηματικὰ
βοηθήματα σὲ ἀπόρους συμπατριῶτες μας
Ἀθηνῶν—Πειραιᾶ καί Συνοικισμῶν. ἔχουν
δοθεῖ παλτουδάκια καί πέδιλα, σὲ ὄλα τὰ
παιδιὰ τὰ ἐγγεγραμμένα στὰ παιδικὰ
συσσίτια τοῦ Συλλόγου καί ἐνισχύθηκαν
οἱ πόροι τῶν συσσιτίων αὐτῶν.

Ἀπὸ τὸν παρακάτω κατάλογον τῶν δω-
ρεῶν λείπουν πιθανόν συμπατριῶτες μας,
ποῦ θὰ ἠθελαν νὰ προσφέρουν τὴ συμβο-
λή τους στὸ ἔργο, ποῦ δὲν εἶναι ἀπλῶς
Φιλανθρωπικὸ, ἀλλὰ καί κατεξοχὴν ἐθνι-
κὸ. Οἱ ἀνάγκες πάντα ὑπάρχουν καί ὀλο-
ένα μεγαλώνουν. Καί κάθε προσφορά εἶ-

ναι δεκτή, χωρίς να χάνει ποτέ την επικήροσή της.

Ο Σύλλογός μας εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες σε όσους είχαν την καλωσύνη να τον συνδράμουν στο δύσκολο έργο του.

Κατάλογος δωρεών.

Σύνδεσμος Βιομηχάνων	15.000.000
Παν. Λαζαρίδης	1.000.000
Μαίρη Λαζαρίδη	1.000.000
Νικ. Ξηρόπουλος	1.000.000
Γεώρ. Λεοντίδης	500.000
Στ. Μελλίδης	250.000
Περ. Καριπίδης	250.000
Πέτρος Μαυροειδής	400.000
Έπαμ. Δημητριάδης	500.000
Ιωάν. Αργυρόπουλος	500.000
Κων. Π. Κακούλιδης	1.000.000
Κων. Γιαννάκ	500.000
Σ. Σ.	200.000
Ιωάν. Έφραιμιδης	500.000
Κων. Μετσαξάς	100.000
Άναστ. Τσινιβίδης	500.000
Γεώργ. Κανδήλης	200.000
Δημοσθ. Ιορδάνογλου	500.000
Άδελφοί Οικονομίδη	2.000.000
Παναγ. Μαρουλίδης	2.000.000
Α. Ε. Μουταλάκη	500.000
Γεώργ. Πατσάκωφ	2.000.000
Χαράλ. Μαρουλίδης	2.000.000
Γεώργ. Νασούφης	250.000
Παύλος Μυλόπουλος	500.000
Γεώργ. Συμεωνίδης	1.000.000
Άδελφοί Γραμματικόπουλοι	200.000
Μαρία και Φωτ. Φωτεινέλη	200.000
Άδελφοί Μετινίδη	500.000
Θρασ. Δημητριάδης	600.000
Μιχ. Καπίδης	500.000
Ιωάν. Παπαδόπουλος	150.000
Π. και Α. Αντωνιάδης	500.000
Σίμος Παυλίδης	1.000.000
Ιωάν. Σπανίδης	1.000.000
Θεοχ. Π. Σύλβεστρος	1.500.000
Άδελφοί Άλευρά	500.000
Άλ. Ούσταπασίδης	200.000
Ιωάν. Κοκκινίδης	50.000
Στυλ. Τσιροζίδης	300.000
Σ. και Σ. Κωνίδης	100.000
Άδελφοί Γρηγοριάδη	2.000.000
Π. Ι. Καλαφατίδης	1.000.000
Άδελφοί Α. Χαραλαμπίδη	1.000.000
Μ. Μουράτογλου	2.000.000
Ιωάν. Θεοδοσιάδης	500.000
Εύστ. Τσελεπίδης	100.000
Μιχ. Φωστηρόπουλος	500.000
Στ. Καπίδης	60.000
Παν. Χαλδαιόπουλος	1.000.000
Άδελφοί Κωνσταντινίδη	500.000
Κων. Φραγκουλίδης	1.500.000
Κος και Κα Δημητριάδη	200.000
Π. Καπασακάλης	175.000
Τέκνα Δόμνης Γ. Όρφανίδη	3.000.000
Ασπασία Τερζοπούλου	
εις μνήμην συζύγου της Σταύρου	200.000

Τέκνα Πηνελόπης Αργυροπούλου	200.000
εις μνήμην πατρός των	
Ήλιος και Ευστάθιος Τομπούλης	3.000.000
εις μνήμην γονέων των	
Χ. Κ. εις μνήμην συζύγου του	
Αριάδνης	500.000
Χρυσόστομος Μυρίδης	
εις μνήμην αδελφού του Ανδρέα	100.000
Παναγ. Μαρουλίδης υπέρ	
Ποντίων φυματικών Σωτηρίας	1.000.000
Πάνος Χ. Αργυρόπουλος	1.000.000
Ιωάν. Μιχαηλίδης	10.000
Ναταλία Σαραντίδη	10.000
Ιωάννης Μπράβος	25.000
Χαρ. Χουρζαμάνογλου	100.000
Θεανώ Άδσοσίδου με την ευκαιρία	
των γάμων Έλισώς Φιλιππίδη	50.000
Τέκνα Αριάδνης Κηπουρίδη εις	
μνήμην της μητρός των	50.000
Σ. Κ. Φ. εις μνήμην Κ. Αβραμίδη	100.000
Εις μνήμην Χαριλ. Παστιάδη :	
Άγνησίλαος Ψωμιιάδης	200.000
Α. Σουρμελής	50.000
Χρυσόστ. Μυρίδης	10.000
Χρ. Καλαντίδης εις μνήμην Όλ-	
γας Τριανταφυλλίδη	100.000
Εις μνήμην Μαρίας Τσαπράζογλου :	
Όλκογ. Γ. Τσαπράζογλου	30.000
Στελ. Τσαπράζογλου	20.000
Ίάκ. Χατζησάββας	20.000
Εις μνήμην Έπαμ. Σπανίδη :	
Οικογένεια Ι. Σπανίδη	50.000
Οικογένεια Ζάχου Βαμβακοπούλου	50.000
Εις μνήμην Δόμνας Όρφανίδη :	
Οικογένεια Γ. Α. Γρηγοριάδη	100.000
Ν. Λιναρδοπούλου	100.000
Παναγ. Χαλδαιόπουλος εις μνή-	
μην πατρός του	200.000
Έχουν προσφέρει επίσης :	
Ό κ. Παν. Μαρουλίδης 67 παλτουδά-	
κια ραμμένα.	
Η Έταιρία Λαναρά, Κύρτη και Σία	
170 μέτρα ύφασμα.	
Η Άνών. Υφαντ. Έταιρία «Έσπερος»	
26 γιάρδες ύφασμα.	
Έκτακτες συνεισφορές.	
Μας στείλανε για ενίσχυση των «Χ. τ.	
Π.» τις ακόλουθες έκτακτες συνεισφορές :	
Ό κ. Χαράλ. Καλτσιδης	1.000.000
Άνώνυμος	500.000
Ό κ. Πέτρος Μαυροειδής	100.000
Ό κ. Άθαν. Μπαλάνος (2η δόση)	50.000
Ό κ. Γεώργ. Σαλαβράκος	50.000
Ό κ. Άγνησίλ. Ψωμιιάδης εις μνή-	
μην αδελφού του Χαριλάου	50.000
Εις μνήμην Θεμιστοκλή Παστιάδη	
με τη συμπλήρωση τριετίας από	
τό θάνατό του :	
Η οικογένειά του	300.000
Ό κ. Ξ. Ξ.	200.000
Ό κ. Ήλιος Λαυρεντίδης εις μνή	
μην Ιωάννου Λαυρεντίδη	400.000
Σε όλους εκφράζομε τις θερμές μας	
ευχαριστίες.	

Άνδρέας Μυρίδης (1865 — 1914)

Την 12 Ιανουαρίου πέθανε στην Αθήνα από τυχαίο δυστύχημα ο φαρμακοποιός Άνδρέας Μυρίδης.

Γεννήθηκε στη Λιβερά του Πόντου. Εκεί και στο Φροντιστήριο της Τραπεζούντας άκουσε τα πρώτα μαθήματα. Έγγράφηκε κατόπιν στη Φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου της Πόλης και βγήκε διπλωματούχος τον Ιανουάριο του 1895. Πριν ακόμη τελειώσει τις σπουδές του ίδρυσε δικό του φαρμακείο στο Ούζουν Τσαρσί της Σταμπούλ, που διεύθυνε μετά την αποφοίτησή του και που έγινε το έντυκτο τριών πιο σπουδαίων γιατρών της Πόλης. Χρημάτισε φαρμακοποιός της Περσικής παροικίας και του Περσικού νοσοκομείου της Πόλης. Για τις εύσυνειδητες και ανιδιοτελείς υπηρεσίες του τιμήθηκε ιδιοχείρως από τον Σάχη της Περσίας με το παράσημο «Λέοντος και Ήλιου». Πνεύμα ανήσυχου και επιχειρηματικό, έπωφλήθηκε από το γαμήλιο ταξίδι που έκανε στην Εύρωπη το 1907 και μετά την επιστροφή του ίδρυσε την φαρμακευτική Έταιρία Droguerie Centrale, που γρήγορα πήρε πλατιά ανάπτυξη και έγινε ο μεγαλύτερος οργανισμός στο είδος του σ' όλη την Ανατολή με πολυάριθμο προσωπικό, με παραρτήματα μέσα στην Πόλη, με υποκαταστήματα σε διάφορες πόλεις της Τουρκίας και με πολλές αντιπροσωπείες ευρωπαϊκών οίκων.

Κατά τον ευρωπαϊκό πόλεμο του 1914—18 στρατολογήθηκε ως έφ. ύποφαρμακοποιός και υπηρέτησε στα στρατ. Νοσοκομεία της Πόλης. Μετά την απόλυσή του αναγκάστηκε ν' αποχωρηθεί από την Droguerie Centrale και να διοργανώσει, κατά παράκληση φίλων του, νέα φαρμακευτική εταιρία, με τον τίτλο Sanitas με μεγάλα κεφάλαια, μά η καταστροφή του 1922 τον ανάγκασε να τ' αφήσει όλα και να εκπατριστεί.

Ήρθε στην Αθήνα τον Νοέμβριο του 1922. Δραστήριος και δημιουργικός καθώς ήταν, ίδρυσε κ' έδω την Έλληνική Φαρμακευτική Έταιρία, που χρημάτισε πρόεδρος του Διοικητικού της Συμβουλίου από την ίδρυσή της ως την ημέρα του θανάτου του.

Τόσο στην Πόλη, όπου έζησε τα περισσότερά του χρόνια, όσο κ' έδω, ο Άνδρέας Μυρίδης, έκτός τις πολλαπλές επιστημονικές και επαγγελματικές του ασχολίες, έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τα γενικά έθνικά ζητήματα και ιδιαίτερα όσα άφορούσαν την ιδιαίτερή μας πατρίδα, τον Πόντο και το λαό μας. Καλός πατριώτης, πάντα ασιόδοξος, πάντα έμψυχωτής, ακόμα και στις πιο χαλεπές περιστάσεις του έθνους, που είχε πεποίθη-

ση στις άρετες και στην άντοχή του, εργαζόταν άθόρυβα, με σύνεση, με μετριοφροσύνη, με σταθερόν ένθουσιασμό. Έπιγραμματικός είναι ο χαρακτηρισμός παιδικού του φίλου που τον απέκάλεσε «χρισμένο ήφαιστειο».

Τη δράση του την επιστημονική, την κοινωνική και πατριωτική καθώς και την εκτίμηση και τον σεβασμό των συναδέλφων του έχουν εξυμνήσει σε επικήδειους λόγους των ο πρόεδρος του Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συλλόγου και ο Άντιπρόεδρος της Έλληνικής Φαρμακευτικής Έταιρίας.

Ο ξαφνικός θάνατος του Άνδρέα Μυρίδη μας έστέρησε όμολογουμένως ένα διαλεχτό μέλος της Ποντιακής κοινωνίας των Άθηνων, έναν καλόν πατριώτη, έναν εύσυνειδητον επιστήμονα, έναν πολύτιμο κοινωνικό παράγοντα.

Αιώνια του ή μνήμη!

Γεώργιος Α. Κογκαλίδης.

Την 24 Φεβρουαρίου πέθανε στην Αθήνα ο Γεώργιος Α. Κογκαλίδης. Γεννήθηκε στην Τραπεζούντα το έτος 1882, όπου και παρακολούθησε τις εγκύκλιες σπουδές του στο έκει Φροντιστήριο.

Χρημάτισε μέλος του Συμβουλίου των Σχολείων της Έλλην. Κοινότητας Τραπεζούντας. Άσχολήθηκε με έρευνες μεταλλευμάτων στην έκει περιοχή και επέτυχε δικαίωμα για έκμετάλλευση τριών μεταλλείων με πλούσιο περιεχόμενο από χαλκό, μόλυβδο και άργυρο, δυνάμει φερμανίων.

Έχει διατελέσει μέλος του Τοπικού Συμβουλίου στη Γενική Διοίκηση Τραπεζούντας κατά τα έτη 1914—1916.

Έπίσης και μέλος της τριμελούς προσωρινής Κυβερνήσεως της Τραπεζούντας υπό την προεδρεία του Μητροπολίτου Χρυσάνθου, στην όποια, τις παραμονές της αλώσεως της Τραπεζούντας από τους Ρώσους, ο Βαλής κατά την αποχώρησή του παρέδωκε τη διοίκηση της χώρας. Μετά την ανταλλαγή, έγκαταστάθηκε στη Θεοίηκη, όπου έμπορευόταν.

Δραστήριο και ανήσυχου επιχειρηματικό πνεύμα, καλός πατριώτης, χρήσιμο μέλος της Ποντιακής και της Έλληνικής γενικά κοινωνίας. Αιώνια του ή μνήμη!

Κωνσταντίνος Μοσκόφ.

Με τον άδόκητο θάνατο του Κωνσταντίνου Μοσκόφ, ο Σύλλογός μας σε έκτακτη συνεδρίασή του εξέδωκε το ακόλουθο ψήφισμα :

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον του Συλλόγου Ποντίων «Άργοναύται Κομνηνοί»,

συνελθόν έκτάκτως σήμερα 10 Μαρτίου 1944, κατόπιν της άγγελίας του θανάτου του Κωνσταντίνου Μοσκόφ και λαβόν ύπ' όψει την κατ' έξοχην έθνικην και κοινω- νικην του δράσιν, ίδια μεταξύ των Πον- τίων, εισηγήσει του Προέδρου του Συλ- λόγου

ΨΗΦΙΖΕΙ

1) Νά παρασθῆ έν σώματι εις την τε- λεοθησομένην αύριον έπιμνημόσυνον δέη- σιν ύπερ αναπαύσεως της ψυχής του.

2) Νά έκφράση δι' έπιστολής τὰ συλ- λυπητήριά του εις την οικογένειάν του.

3) Νά χορηγήση έκτάκτως έπί τέσσα- ρας συνεχείς Κυριακάς κρέας έκ των πό- ρων του Συλλόγου εις τὰ άπορα παιδιά τὰ σιτιζόμενα εις τὰ παιδικά αύτου συσ- στία και

4) Νά δημοσιευθῆ τὸ παρόν εις την έφημερίδα «Έλεύθερον Βήμα» και εις τὸ περιοδικόν «Χρονικά του Πόντου».

Ο Πρόεδρος Ο Γεν. Γραμματεὺς
Ι. Περβανίδης Γ. Βαφειάδης

Τὰ Μέλη: Κ. Φωτιάδης, Α. Κογκαλίδης,
Ν. Ξηρόπουλος, Π. Μανασής, Ν. Απα-
τσιδης, Ξ. Ακογλους.

Η υπερτίμηση του περιοδικού μας.

Η τελευταία άπότομη άνατίμηση δ- λων τών ειδών, μάς ύποχρεώνει νά αυ- ξήσομε την τιμή του περιοδικού μας σέ 50 χιλιάδες δραχμές. Νομίζομε πώς πε- ριττεύει κάθε σχολίο. Την νέα τιμή την παρακολουθοῦν και τὰ προηγουμένα τέσ- σερα τεύχη μας.

Κρίσεις και γνώμες για τὸ έργο μας.

Απόσπασμα έπιστολής της κ. Αθη- νῶς Γαϊτάνου-Γιαννιού: «... Πρωτ' άπ' όλα σῶς σφίγγω θερμά τὸ χέρι για τὸ μεγάλο σας κατόρθωμα, την τόσο έπιτυ- χημένη έκδοση τών «Χ. τ. Π.». Μέσα στίς τόσες δυσκολίες του πολέμου, τολμήσατε νά κονταροχτυπηθῆτε με τὸ Χρόνο και νά

έξασφαλίσετε την άπόσπαση από τὰ χέ- ρια του της λαϊκής ψυχής του τόσο πλού- σιου τόπου σας, του Πόντου, με όλες τις δμορφίες του άφθορες, κοιταγμένες από τη σκοπιά της άπόστασης, φωτισμένες με τὸ φῶς της έπιστήμης, πού τόσο καταυ- γάζεται ολοένα. Πραγματικό κατόρθωμα, πού αυτό μόνο άρκει για ν' άποδείξει τη δύναμη της ψυχής του Πόντου...».

Πρωτοχρονιάτικη τελετή.

Την 9 Ιανουαρίου ὁ Έθνικός Μουσικός Σύλλο- γος γιόρτασε, όπως κάθε χρόνο, στην αίθουσά του την πρωτοχρονιά. Η χορωδία του Συλλόγου μ' έπι- κεφαλής τον κ. Σ. Καραΐδη και τὰ πρωτοχρονιά- τικα νησιώτικα Κάλαντα και διάφορα δημοτικά τρα- γούδια άπ' όλη την Ελλάδα: Τὸν «Πλατόφυλλο βασιλικό», τὸν Πλάτανο της Αρκαδίας, τὸ μακε- δονικό «Ακούς τὸς μύλους πὸ βροντοῦν», τὰ πον- τικά «Όλα τὰ κάστρα είδα» και «τῆ Τρίχας τὸ γεφύρι», τὸ κρητικό «Ίντα χετς γεφύρι γεφύρι», τὸ Χανιώτικο συρτό και κρητικές μαντινάδες. Ο κ. Καραΐδης πρόλογιζε κάθε ομάδα τραγουδιών, πού συνοδεύτηκαν, ανάλογα με τὰ τοπικά έθιμα, με βιολί, λύρα, λαούτο και κονονάκι-βυζαντινὸ ψαλτήρι. Ὁπὸν άποδίνει όλα τὰ διαστήματα της κλίμακος. Στὸ τέ- λος μοιράστηκε σ' όλους πὸν παρεβρέθησαν, βασι- τόπητα του Συλλόγου. Η τελετή σημείωσε έξαιρε- τική έπιτυχία.

Ποντιακή θεατρική κίνηση.

—Στις 26 και 27 Απριλίου 1943 δόθηκε στην Κα- λαμαριά της Θεσσαλονίκης τὸ θεατρικό έργο σέ ποντιακή γλῶσσα «Τῆ Τρίχας τὸ γεφύρι», πὸν κ. Θ. Κανονίδη, από τὸν ερασιτεχνικό δμίλο του Δή- μου Καλαμαριάς. Πρόλογισε ὁ κ. Μ. Μεταλλεΐδης. —Επίσης τὸ ίδιο έργο παίχτηκε στὰ Γιαννιτσά από την καλλιτεχνική ομάδα του κ. Νίκου Σπανίδη, στις 16 και στις 30 Ιανουαρίου 1944. Πρόλογισε ὁ κ. Ήλ. Αποστολίδης.

Τυπογραφικές άβλεπίες στὸ 4 τεύχος μας.

Σελ. 82, στήλη 2, στίχ. 34, αντί: 4 'Α- πριλίου—11 'Απριλίου.

Σελ. 92, στήλη 1, στίχ. 32, αντί ένό- σεν—ένότισεν.

Σελ. 92, στήλη 2, στίχ. 7, αντί Ήταν ήμέραν—Έναν ήμέραν.

Σελ. 100, στὸ δεύτερο στίχο του ποιή- ματος αντί έχεται—έρχεται.

Σελ. 102, στήλη 2, στίχ. 22, αντί 1886 —1866.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ο κ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ Κ. ΚΑΤΕΝΙΔΗΣ και ή

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Έτέλεσαν τὸς γάμους των στην Καλλιθέα την 11-11-43.

Ο κ. ΑΛΕΚΟΣ Κ. ΜΑΛΗΣ

και ή

ΖΑΖΑ Α. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Έτέλεσαν τὸς γάμους των στην Αθήνα την 12-12-43.

Τὰ «Χ. τ. Π.» τὸς εὐχονται κάθε χαρά και εὐτυχία.

ΠΕΝΘΗ

—Την 12 Ιανουαρίου άπεβίωσε κατόπιν τυχαίου δυστυχήματος ὁ φαρμακοποιός Άνδρέας Ι. Μυρίδης.

—Την 24 Φεβρουαρίου πέθανε στην Αθήνα ὁ Γεώργιος Α. Κογκαλίδης, έμπορος Θεσσαλονίκης. Ο Σύλλογος Ποντίων «Αεγοναῦται-Κομνηνοί» έκφρά- ζει τὰ συλλυπητήριά του στίς οικογένειές τους. Τὰ «Χ. τ. Π.» ένάνουν και τὰ δικά τους συλλυπητήρια.

—Την 9 Μαρτίου πέθανε στὸν Πλαταμώνα της Μακεδονίας ὁ γνωστός για την πατριωτική και κοι- νωνική του δράση καπνέμπορος Κωνσταντίνος Μο- σκόφ. Σέ άλλη σελίδα δημοσιεύομε ψήφισμα του Συλλόγου μας σχετικό με τὸ θάνατό του.

Τὰ «Χ. τ. Π.» μετέχουν στὸ μεγάλο ποντιακό πέν- θος και έκφράζουν συλλυπητήρια στην οικογένειά του για τὸν τόσο πρόσφορο κ' αναπάντεχο χαμό του, πὸν άποτελεῖ πραγματική άπόλεια για τὸν τόπο μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε σέ βιβλίο έκατὸ σελίδων μιὰ αισθηματική περιπέτεια με τὸν τίτλο ΑΓΑΠΗ ΠΟΥ ΣΒΥΝΕΙ του κ. Αθαν. Ασιατιδῆ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

(Τὰ χειρόγραφα πὸν μάς στέλνονται, είτε δημοσιεύονται είτε όχι, δέν έπιστρέφονται)

Η συνέχεια της ιστορικής μελέτης του συνεργά- τη μας κ. Δημ. Γατοπούλου αναβάλλεται για τὸ επόμενο φύλλο μας.

Αλέξ. Κοσμέπουλον. Λάβαμε τὸ γράμμα σας και τὴ συνεργασία σας. Σῶς ευχαριστοῦμε και για τὰ καλά σας λόγια. Σῶς παρακαλοῦμε να περάσετε καμιά μέρα από τὰ γραφεία μας.

Ν. Αρχιτεκτονίδην. Πήραμε την νέα συνεργα- σία σας. Σῶς ευχαριστοῦμε. Αν σῶς είναι εύκολο, περάστε, σῶς παρακαλοῦμε από τὰ γραφεία μας.

Χρ. Α. Σαμαρτζήν. Τὸ ένα από τ' άνέκδοτά σας είναι από τὰ θυμωσοφικά του Νασρεντίν Χό- τσα. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή στην προέλευση τών όσων μάς διηγούνται. Τάλλα τ' άνέκδοτά σας δημοσιεύονται σέ τούτο τὸ τεύχος.

Ανέστην Κούσην. Ο σκοπὸς του περιοδικού μας καθορίζεται με μεγάλη σαφήνεια στα σχετικά άρθρα, τὰ καταχωρημένα στὸ 1ο μας τεύχος. Η συνεργα- σία πὸν μάς στείλατε ξεφεύγει από τὸ πλαίσιο αυτό. Ανήκει στή σφαίρα της λογοτεχνίας. Αν κυκλοφο- ρήσει ή «Ηχώ του Πόντου», όπου τελευταία έχει αναγγείλλει την έκδοσή της με περιεχόμενο λογοτε- χνικό, θὰ τὸ δώσομε, με την άδειά σας, νά καταχω- ρηθῆ εκεί. Θὰ χαροῦμε πολύ αν μάς στείλετε συ- νεργασία σας πὸν νά στέκεται ή φιλοξενία της στὸ περιοδικό μας.

Δ. Αελανίδην. Τὸ τραγούδι πὸν μάς στείλατε είναι δημοσιευμένο στὸ «Αρχαῖον Πόντου» τόμ. 2ος, σ. 210 και στα «Δίστιχα», Γ. Τηλικίδη, Αθήνα 1941 σελ. 61. Στείλτε μας τίποτε άλλο από την πλούσια λαογραφία της ιδιαίτερης πατρίδας σας.

Σημείωση. Ο Διευθυντής του περιοδικού βρίσκεται στὰ γραφεία μας, Με- νάνδρου 4, κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή, ώρα 10—11.